

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Využití projektové výuky na střední odborné škole cestovního ruchu

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: 7504R100 – Učitelství odborných předmětů
Autor práce: **Bc. Klára Teichmannová**
Vedoucí práce: PhDr. Jitka Novotová, Ph.D.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Science, Humanities
and Education

The using of an education project at a secondary school of tourism

Bachelor thesis

Study programme: B7507 – Specialization in Pedagogy
Study branch: 7504R100 – Teaching Professional Subjects
Author: **Bc. Klára Teichmannová**
Supervisor: PhDr. Jitka Novotová, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Klára Teichmannová
Osobní číslo: P14000732
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů
Název tématu: Využití projektové výuky na střední odborné škole cestovního ruchu
Zadávající katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Zpracovat edukační projekt pro odborné předměty na SOŠ cestovního ruchu formou metodické příručky pro učitele.

Požadavky:

- vypracovat rešerši odborné literatury
- teoreticky rozpracovat problematiku projektového vyučování
- vytvořit vlastní projekt včetně pracovních listů pro žáky a dalších metodických materiálů potřebných pro realizaci projektu (tj. tvorba metodické příručky)
- požádat učitele o vypracování expertního posudku na metodickou příručku podle předem zadaných kritérií
- metodickou příručku upravit dle expertních posudků

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

DÖMISCHOVÁ, I., 2011. Projektová výuka moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2915-1.

DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. Projektové vyučování v české škole vývoj, inspirace, současné problémy. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1620-9.

HOUŠKA, T., 1993. Škola je hra. 2. přep. vyd. Praha: T. Houška, ISBN 80-900704-9-3.

KAŠOVÁ, J., 1995. Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi. Kroměříž: Iuventa. ISBN není uvedeno.

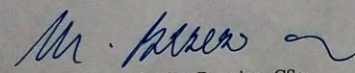
KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2009. Teorie a praxe projektové výuky. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4142-4.

TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. Učíme v projektech. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-527-1.

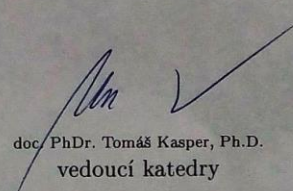
VALENTA, J., aj., 1993. Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou. Praha: IPOS ARTAMA. ISBN 80-7068-066-0.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jitka Novotová, Ph.D.**
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **4. května 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. června 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 29.6.2017

Podpis: Trichmannová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní PhDr. Jitce Novotové, Ph.D. za její odborné vedení, podnětné návrhy, podporu mých nápadů a celkovou pomoc během psaní této práce. Také bych ráda poděkovala paní Ing. Vladimíře Dubské za to, že byla ochotna obětovat úsilí i čas na přečtení bakalářské práce a sepsání odborného posudku.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá projektovou výukou na středních školách v oboru cestovní ruch. Edukační projekt je stejně jako cestovní ruch záležitostí úzce související s profesní praxí. Projekt realizovaný v cestovním ruchu dokáže žákům dobře přiblížit životní realitu a kvalitně je připravit na budoucí povolání. V práci je podrobně rozpracován osmnáctihodinový projekt „Cesta snů“, v němž jsou integrovány vybrané tematické bloky z předmětů cestovního ruchu, jako například Technika cestovního ruchu, Služby v cestovním ruchu, Geografie cestovního ruchu, Elektronická komunikace a další. Projekt je zpracován formou metodické příručky pro učitele, obsahující kompletní pedagogické přípravy, podle nichž je možno projekt realizovat v praxi. Je přiložen i kritický posudek příručky zpracovaný zkušenou učitelkou předmětů cestovního ruchu na střední škole.

Klíčová slova

projektová výuka, výuka na střední odborné škole cestovního ruchu, propojení výuky se životem, zkušenost, aktivita a individualita žáka, vnitřní motivace

Annotation

The bachelor thesis deals with project teaching at secondary vocational schools of tourism. Both educational project and tourism are matters closely related to professional practice. The tourism project could bring pupils closer to life and prepare them for their future jobs. The applied part of the thesis includes an 18-hour project called "Cesta snů" which integrates thematic blocks from tourism subjects such as Tourism Technology, Tourism Services, Geography of Tourism, Electronic Communication and others. The project is created to the form of a methodological manual for teachers containing complete pedagogical preparations. According to this methodological manual the project can be applied in practice. A critical project review written by an experienced teacher of tourism subjects is enclosed to this work.

Key words

project teaching, teaching at a secondary vocational school of tourism, connection of teaching and a real life, experience, pupil's activity and individuality, inner motivation

Obsah

1	Projektová výuka v historickém kontextu	12
1.1	Počátky projektové výuky	12
1.2	Vývoj projektové výuky v Čechách	13
2	Definice projektové výuky	15
2.1	Pojmy projekt a projektová výuka, hlavní znaky výukového projektu	15
2.1.1	Projekt	15
2.1.2	Projektová výuka	17
2.1.3	Podmínky a znaky projektové výuky	19
2.2	Projekt, problém, tematická výuka	23
2.3	Role učitele při projektové výuce	25
3	Typologie výukových projektů	27
4	Výhody a nevýhody projektové výuky	30
4.1	Nevýhody projektové výuky	30
4.2	Výhody projektové výuky	32
5	Souvislost projektové výuky a klíčových kompetencí	35
6	Shrnutí teoretické části	38
7	Charakteristika projektu	40
7.1	Název projektu	40
7.2	Hlavní záměr projektu	40
7.3	Typ projektu	40
7.4	Organizace práce	40
7.5	Průběh projektu	41
7.6	Výstup projektu	41
7.7	Edukační cíle	41

7.8	Mezipředmětové vztahy	42
7.9	Pomůcky	42
7.10	Průřezová témata	42
7.11	Klíčové kompetence	43
7.12	Metodická příručka	45
8	Expertní posudek	61
9	Závěr	62

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na využití projektové výuky na střední odborné škole cestovního ruchu. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že sama jsem absolventkou a studentkou oboru cestovní ruch na vysoké škole a téma je mi blízké. Cestovní ruch je obor velmi živý a dynamický, nabízí mnoho možností realizace a úzce souvisí s profesní praxí. Na středních školách cestovního ruchu velmi často probíhá část výuky formou odborných výcviků a praxí. Je to tedy obor, ve kterém lze využít v současnosti velmi významné aktivizující metody. V cestovním ruchu lze výborně uplatnit výuku v projektech. Lze dokonce říci, že tento obor přímo vybízí k realizaci projektů. Projekt realizovaný v cestovním ruchu může velmi přibližovat profesní realitu v tomto oboru a perfektně tak připravit žáky na jejich budoucí povolání.

Schopný a tvořivý učitel může realizovat projekt na jakémkoliv téma, avšak na výuku v cestovním ruchu se projektová výuka perfektně hodí, protože se jedná o metodu velmi komplexní a propojenou s praxí. Propojení oboru cestovní ruch a projektové výuky považuji za ideální kombinaci z hlediska pedagogického i odborného. Výukové projekty v cestovním ruchu mohou být velmi prospěšné i širší společnosti. Jejich realizace může rozvíjet spolupráci středních škol a firem, přinášet inovace do škol i do podniků cestovního ruchu, zvyšovat kvalitu výuky a prestiž školy, rozvíjet u žáků klíčové kompetence tolik důležité při jejich budoucím povolání i běžném životě.

Hlavním cílem této práce je připravit výukový projekt pro střední odbornou školu cestovního ruchu, který bude možné realizovat v praxi. Projekt bude vypracován pro odborné předměty na střední odborné škole cestovního ruchu a bude zhotoven formou metodické příručky pro učitele. Projekt by měl být koncipován tak, aby ho kterýkoliv učitel mohl podle této metodické příručky aplikovat na střední škole při výuce předmětů v cestovním ruchu.

Tato práce je členěna do dvou částí a osmi kapitol. První část práce, teoretická, zahrnuje šest kapitol a zabývá se teoretickým vymezením projektové výuky. První kapitola popisuje historické počátky projektové výuky ve světě i v Čechách. Druhá kapitola vymezuje základní pojmy, a to projekt a projektová výuka, které jsou klíčové pro další práci. V této kapitole je obsažen i rozbor podmínek, za kterých je možné projektovou výuku realizovat, a znaků, které ji charakterizují. Nechybí ani porovnání projektu s problémovými metodami a tematickou výukou a popis role učitele při projektové výuce.

Třetí kapitola se věnuje dělení výukových projektů do různých kategorií. Kapitola 4 popisuje přednosti a úskalí projektové výuky. Pátá kapitola této práce přibližuje souvislosti mezi projektovou výukou a klíčovými kompetencemi pro obor Cestovní ruch. Šestá kapitola celkově shrnuje poznatky z předchozích částí práce. Teoretická část práce slouží jako východisko pro část metodicko-praktickou.

Metodicko-praktická část této práce je členěna do dvou kapitol a zabývá se přípravou konkrétního edukačního projektu, jeho posouzením a úpravou. Kapitola 7 této práce se zabývá charakteristikou projektu včetně jeho záměru, popisu, edukačních cílů, klíčových kompetencí a dalších vlastností. Součástí této kapitoly je také na metodická příručka, která představuje konkrétní postupy a činnosti učitele i žáků. Metodická příručka je zpracována formou příprav na hodiny pro učitele. Poslední, osmá kapitola práce zahrnuje vyjádření k odbornému posudku k projektu a popis provedených úprav v projektu.

Věřím, že tato práce bude přínosem jak pro mě samotnou, tak v budoucnu i pro některou střední školu, pedagoga, nebo studenta pedagogiky. Mně osobně by měla práce přinést zejména získání dodatečných znalostí ohledně problematiky projektového vyučování a zkušenost s tvorbou a přípravou edukačního projektu. Střední škole či pedagogům by práce mohla přinést novou inspiraci v projektovém vyučování a možná i odhodlání k realizaci výukového projektu. Budoucím i současným studentům pedagogiky může být tato práce užitečná při jejich studiu jako informační zdroj v oblasti projektové výuky.

Teoretická část

První část této práce se zabývá teoretickým vymezením projektové výuky. Teoretická část slouží jako východisko pro část metodicko-praktickou, ve které je připraven konkrétní edukační projekt.

První kapitola této práce se zaměřuje na počátky projektové výuky a její zasazení do historického kontextu. Druhá kapitola vymezuje základní pojmy jako jsou projekt a projektová výuka. Tato kapitola je z hlediska obsahu nejrozsáhlejší, jelikož se věnuje i charakteristickým znakům projektové výuky, rozdílům mezi projektem, problémovou metodou a tematickou výukou, a také roli učitele při projektové výuce.

Na tuto kapitolu navazuje třetí kapitola, ve které je popsána typologie výukových projektů. Další kapitola se věnuje výhodám a nevýhodám, které z projektové výuky plynou. Důležitou součástí moderní výuky je také důraz na rozvoj klíčových kompetencí žáků. Těmi se zabývá pátá kapitola této práce, která přibližuje souvislosti mezi projektovou výukou a klíčovými kompetencemi pro obor Cestovní ruch. Kapitola šestá celkově shrnuje předchozí části práce.

1 Projektová výuka v historickém kontextu

První kapitola této práce stručně vystihuje historické pozadí projektové výuky. Je zde vymezeno, kdy a proč se začal tento typ výuky objevovat ve školských systémech jak ve světě, tak u nás. Jsou zde popsány okolnosti vedoucí ke změně přístupu ve výuce a následně k prosazování projektů do výuky.

1.1 Počátky projektové výuky

První pokusy o realizaci projektové výuky můžeme datovat k počátku 20. století, kdy společnost začala cítit nutnost změny ve vzdělávacích potřebách žáků. Do té doby byla výuka přísně založena na disciplíně, kázni, poslušnosti žáků a memorování poznatků. Žák v moci autoritativního učitele neměl možnost samostatného myšlení, kladení otázek, ověřování vědomostí ani vytváření vlastních úsudků (Dömischová, 2011). Takzvaná herbartovská škola, tehdejší základní model vyučování v Evropě i Americe, prosazovala záměrné potlačování přirozené aktivity dítěte. Podle této školy bránila aktivita žákům v pozornosti při vyučování. Žáci museli v klidu sedět na svých místech, psát si poznámky do sešitu a ty se pak doma učit nazpaměť (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

Podle Dömischové (2011) byla výchova konce 19. století pevně založena na autoritářství a poslušnosti, proto začala laická i odborná veřejnost volat po změnách ve školství, které by měly změnit postavení žáka ve výuce.

Na tyto potřeby začali reagovat reformátoři 20. let 20. století, kteří se jali zdůrazňovat důležitost žáka ve výuce i jeho aktivitu. Tvrdí, že žák dokáže informace i analyzovat, vyvozovat z nich závěry nebo s nimi jinak pracovat, nemusí je jen pasivně přijímat. Měla by být respektována individualita každého žáka, jeho zájmy a potřeby. Teoretické poznatky by měly být více propojené s praxí. To se setkal s podporou ze strany veřejnosti. (Singule, 1991)

V rámci reformní pedagogiky se začalo mluvit také o projektovém vyučování. Za zakladatele projektové výuky jsou považováni američtí pragmatičtí pedagogové John Dewey a W. H. Kilpatrick, kteří se významně zasloužili o její rozvoj. Jejich cílem bylo nové uspořádání učiva do témat, problémů, samostatných úkolů či projektů, které navazují na reálnou praxi a podporují aktivní činnost žáka ve výuce. Myšlení, přirozenou aktivitu a samostatnost dětí měly v počátku tohoto konceptu rozvíjet pracovní činnosti – například pěstování potravin či tkaní látek. Hlavní myšlenkou projektové výuky bylo rozvíjet aktivního demokratického občana s vědomím vlastní zodpovědnosti. (Tomková, Kašová,

Dvořáková, 2009)

Američan John Dewey byl hlavním představitelem pragmatické pedagogiky, která vycházela ze zcela nového smýšlení doby na pomezí 19. a 20. století, a to z pragmatické filozofie. Jak píše Kratochvílová (2009), s příchodem jeho nového konceptu výchovy a vzdělávání se začíná věnovat pozornost pojmům jako **zkušenost, praxe, řešení problémů, propojení školy se životem, individualita žáka**. Školu chtěl přetvořit v místo, kde se žák učí přímo životem, kde získá zkušenost na základě individuální praxe při nové činnosti. Učební látka v tomto pojetí by měla žáka zaměstnat, měla by pro něj být důležitá, motivující, nová, mírně problematická a zároveň lehce spojená s tím, co už žák umí. Jedná se tedy o učení na základě praktických zkušeností, tzv. „learning by doing“.

V díle J. Deweye se nesetkáme explicitně s popisem projektu nebo jeho jiným vyjádřením, ale přesto pragmatické pedagogické smýšlení položilo teoretický rámec pro rozvoj projektové výuky. Výuka dle Johna Deweye se stala východiskem pro projektovou výuku, jejíž podstatou je **řešení problému, hledání smyslu činnosti a realizace pro žáka smysluplného díla**. (Kratochvílová, 2009)

Ve stejném pedagogickém smýšlení pokračoval i žák J. Deweye William Heard Kilpatrick, který se významně zasloužil o proniknutí pragmatické pedagogiky a projektové metody přímo do škol. Byl zastáncem učení formou rozhovorů či řešení problémových situací místo pamětného učení teoretických pouček. Kromě rozvíjení poznatků by měla tato metoda podle Kilpatricka rozvíjet i jedince samotného – jeho charakter, osobnost, citlivou vnímavost k okolnímu světu. V roce 1918 zveřejnil Kilpatrick publikaci „The Project Method“, což byla první studie pojednávající o projektové metodě a dnes je tento filozof a pedagog považován za zakladatele projektové výuky. (Kratochvílová, 2009)

1.2 Vývoj projektové výuky v Čechách

Kratochvílová (2009) popisuje také vývoj projektové metody v české reformní pedagogice. I naše školství bylo na počátku 20. století silně ovlivněno herbartismem a pedantským školským systémem, který se přenesl i do školského systému Československa v roce 1918. Učitelé cítili potřebu změny a podávali různé návrhy na změnu školské reformy, ale tyto snahy byly marné a školství se měnilo velmi pozvolna.

V českém školství se začaly projekty objevovat ve 20. – 30. letech 20. století v měšťanských a obecných školách. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 12-13) Své reformní myšlenky u nás prosadili na počátku 20. století například Josef Úlehla, Václav

Příhoda, Rudolf Žanta, Jan Uher nebo Stanislav Vrána. (Kratochvílová, 2009)

Učitelé v té době považovali za ideální takové projekty, které vyplynuly z vlastního zájmu žáků či momentální situace, tzv. spontánní projekty. Ty se týkaly např. současných společenských problémů. Žáci se také učili pozorovat obecné životní jevy ve svém okolí a objevovat jejich zákonitosti, získávat nové poznatky pozorováním a pokusy. Zde autorky mluví o „samoučení“. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 12-13)

Samoučení žáků prosazoval například J. Úlehla, který byl velmi pokrokový, na svou dobu dokonce až příliš, jelikož jeho návrh na změnu zákona se nepotkal s pochopením učitelů ani úředníků té doby. V. Příhoda měl značný vliv na rozvoj projektové výuky v Čechách, ideou jeho výuky byla tzv. pracovní škola. Ta se soustředila na samočinnost, skutečný výsledek práce, zájem vyplývající od žáka samotného a na celkový rozvoj osobnosti a logického myšlení. V roce 1929 bylo otevřeno několik pokusných škol, které využívaly tyto principy. I ostatní reformátoři považovali za velmi důležité aktivitu a samočinnost žáků. (Kratochvílová, 2009)

V rozmezí mezi 2. světovou válkou a politickým převratem v roce 1989 byly veškeré snahy reformních pedagogů pozastaveny a žádná zmínka o projektech či projektovém vyučování se v odborných textech z tohoto období nenalézá. (Kratochvílová, 2009)

Další pokusy o znovuzrození projektové výuky v Čechách se objevily až v 90. letech minulého století. V důsledku politických a společenských změn se uskutečnilo několik organizačních a koncepčních změn, jako například revize osnov, změna organizace ZŠ, vznik alternativních škol atd. Také bylo vydáno několik odborných publikací a článků, což pomohlo k rozvoji a podpoře projektů ve školách. Tato podpora však nebyla zcela dostatečná a potřeba změny se neseťkala s úspěchem ve všech školách a u všech pedagogů. (Kratochvílová, 2009)

Učitelé v té době usilovali o větší motivaci žáků a celkovou změnu školy. Zařazení projektů do výuky ale nebylo jednoduché, teprve až po uzákonění rámcových vzdělávacích programů a dalších dokumentů se projekty mohly stát prostředkem k naplnění vzdělávacích cílů dané doby. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 13)

2 Definice projektové výuky

Následující kapitola se zabývá chápáním projektů z různých úhlů pohledu a teoretickou definicí projektové výuky. Jsou zde vymezeny základní pedagogické pojmy související s danou tematikou, pozornost je zaměřena na rozdíl mezi projektem, problémem a tematickou výukou, a také jsou zde vymezeny základní znaky edukačního projektu.

2.1 Pojmy projekt a projektová výuka, hlavní znaky výukového projektu

2.1.1 Projekt

V pedagogickém světě existuje několik rozdílných názorů na to, co přesně je výukový projekt. Různí autoři ho chápou a definují různými způsoby, proto nelze definici projektu stanovit zcela jednoznačně. Někdo chápe projekt jako didaktickou metodu, někdo spíše jako organizační formu výuky, někdo jako vzdělávací strategii.

Pravděpodobně nejznámější pohled na edukační projekt je zřejmě názor V. Příhody, který vidí projekt jako **podnik žáka**. Podnik žáka je seskupením několika problémů či úkolů, které mohou zahrnovat učivo z jednoho předmětu, nebo stmelené z různých předmětů. Projekt má určitý praktický, jednotný cíl a uspokojujivé zakončení. (Příhoda in Kratochvílová 2009, s. 34, 35).

Podobně jako Příhoda charakterizují projekt i ostatní pedagogičtí reformátoři. R. Žanta vnímá projekt jako „*komplexní úkol koncentrovaný kolem určité ideje, který obsahuje více problémů, má svůj cíl i uspokojujivé zakončení.*“ (Žanta in Kratochvílová, 2009, s.35)

Stanislav Vrána v publikaci Slovník moderní pedagogiky popisuje projekt jako promyšlený plán žáka a shrnuje ho jako 1. plánovitou činnost, 2. podnik žákův, 3. podnik, za jehož výsledky převezme žák odpovědnost, 4. podnik, který jde za určitým cílem. (Horák, aj., 1948, s. 63, 64)

Pokud učitel přiměje žáka, aby něco vykonal, pak to podle Vrány není podnik žáka, nýbrž podnik učitele a nemůžeme ho nazývat školským projektem. Projekt je žákovo úsilí k dosažení určitého cíle. Tento cíl dává práci smysl, řídí její průběh a motivuje k další činnosti. Je přirozené, že žák pocítí a převezme odpovědnost za svůj podnik – projekt. (Horák, aj., 1948, s. 64)

Kratochvílová (2009, s. 36) se opírá o pojetí projektu jako podniku žáka a definuje ho takto: „*Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák*

identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti“.

Dle zakladatele projektového vyučování, W. H. Kilpatricka projekt znamená „*určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě*“ (Valenta, 1993)

Kasíková považuje projekt za specifický typ učebního úkolu, popřípadě za specifickou vzdělávací strategii. Při projektu mají žáci možnost volby tématu a směru, měli by vykazovat vlastní iniciativu, kreativitu, organizační dovednosti a odpovědnost za výsledek. Žáci jsou začleněni do všech fází projektu, což podporuje jejich aktivitu i vlastní učení. (Kasíková, 2010, s. 47)

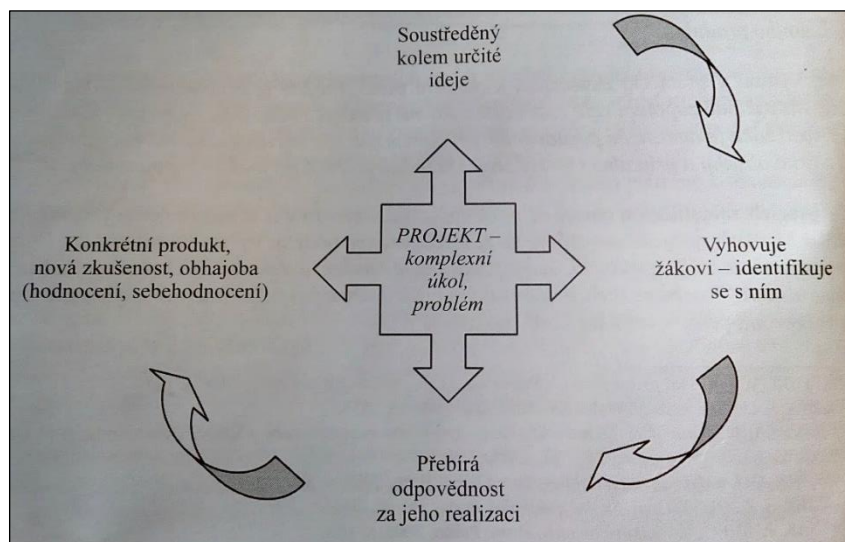
Také Kubínová chápe projekt jako typ specifické vzdělávací strategie, která je založena na aktivitě žáka, umožňuje žákům rozvoj jejich schopností a seberegulace a realizaci jejich potřeb. Tato vzdělávací strategie s sebou nese také změnu role žáků i učitele. Je silně orientována na týmovou spolupráci, prezentaci výsledků a mezipředmětové vztahy. (Kubínová in Dvořáková, 2009)

Pokud nechápeme školu jako pouhého nositele hotových informací, ale spíše jako místo aktivního hledání, prožívání, zkoušení a tvoření, pak je, podle Kašové, projekt jednou z nejpřirozenějších forem výuky. Výchovně vzdělávací projekt propojuje vědomosti a dovednosti z různých oborů, umožňuje hledat vazby a souvislosti, dává možnost každému žákovi uplatnit se podle jeho vlastních schopností. Žák má díky projektu možnost být prospěšný, úspěšný, zažít nové situace, poznat svou vlastní cenu a smysluplnost učení. Svou komplexností se projekt přibližuje reálnému životu. (Kašová, 1995)

Projekt bývá také určován koncentrační idejí, kolem které je soustředěn a ze které pak vychází i činnost žáků. „*Koncentrace učiva je soustředění látky kolem určitého ústředního motivu, jádra či základní ideje.*“ (Valenta, 1993) Valenta vidí projekt jako jednu z variant koncentrace učiva, jako specificky zpracovaný obsah učiva.

Autorky Tomková, Kašová a Dvořáková (2009) považují za projekt činnost, jejímž základem je téma ze života, která přirozeně sdružuje poznatky několika oborů, problém se řeší v časovém úseku minimálně jednoho dne a žáci řeší problém individuálně či skupinově, přičemž skupiny mohou být složeny z žáků několika ročníků.

Kratochvílová (2009) přibližuje projekt pomocí následujícího grafického vyjádření:

Obrázek 1: Projekt graficky

Zdroj: KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2009. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. ISBN: 978-80-210-4142-4, s.36.

Sympatická definice výchovně vzdělávacího projektu od J. Kašové shrnuje již výše uvedené informace. Projekt ставí před žáky konkrétní, smysluplné a reálné úkoly. Cílem projektu je vytvořit něco užitečného, např. napsat knihu, uspořádat výstavu, přednášku, vyrobit pomůcku apod. Žáci při projektové výuce objevují mnoho nových poznatků, sami hledají odpovědi na své otázky, učí se pracovat s informacemi, spolupracovat, organizovat svou práci, diskutovat nebo formulovat vlastní názor. Prožijí nové životní role. Učí se pracovat s chybou a hledat různá řešení. Zároveň poznávají sami sebe, své možnosti a schopnosti. Výsledek práce je pro žáky užitečný a stává se součástí jejich života. Jedná se tedy o velice komplexní výuku. (Kašová, 1995)

2.1.2 Projektová výuka

Projektové vyučování a projektová výuka mohou být chápány téměř jako synonyma. Výuka však zahrnuje v sobě jak proces vyučování, tak i cíle, obsah, podmínky, formy výuky atd., proto je pojmem komplexnějším a širším. (Kratochvílová, 2009, s. 40)

Kratochvílová (2009) se v publikaci *Teorie a praxe projektové výuky* při výkladu

pojmu drží linie projekt – projektová metoda – projektová výuka. Za projekt považuje komplexní úkol či problém (viz definice výše), zatímco projektová metoda je spíše souhrn činností učitelů i žáků, které směřují k dosažení cílů a smyslu projektu. Tyto činnosti jsou uspořádané, projektová metoda je velmi komplexní, protože je složena z několika dílčích forem práce a metod výuky. Aktivita žáků jsou zde dominantní, zatímco učitel má roli poradenskou a podporující. Projektová výuka je pak výuka založená na projektové metodě.

Podle Pedagogického slovníku je projektová metoda definována jako „*Vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých témat (projektů) a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu.*“ (Průcha, Valterová, Mareš, 2013)

Širší definici nabízí Dvořáková: „*Projektové vyučování můžeme z nejobecnějšího pohledu definovat jako specifický model vyučování, ve kterém žák převzal zodpovědnost za svůj úkol a samostatně realizuje konkrétní produkt.*“ (Dvořáková, 2009, s. 102)

Při projektové metodě jsou jednotlivé předměty integrovány do jedné činnosti. Jedná se o vysoký stupeň integrace učiva. Tato činnost je pak velmi podobná životní realitě. (Houška, 1993)

Valenta (1993) shrnuje projektovou metodu jako metodu, která navozuje cílenou, promyšlenou a organizovanou učební činnost, je intelektuálního i ryze praktického charakteru, vyhovuje potřebám a zájmům žáka a zároveň pedagogickému rozhodnutí učitele. Jedná se o metodu, jež se koncentruje kolem určité základní ideje, je prakticky zaměřená a směřuje k praktickému upotřebení v životě, přináší změny v celku osobnosti žáka a žák za tuto činnost přejímá zodpovědnost.

Komplexnost tohoto typu výuky potvrzuje i Skalková (1995). Projektová výuka svým rozsahem a rozmanitostí daleko přesahuje obvyklé činnosti frontální výuky. Žáci při ní mohou například vyhledávat a shromažďovat informace, něco vyrábět a vytvářet, sestavovat, hrát, organizovat, experimentovat a podobně.

Zajímavě vystihuje projektovou výuku ve své definici Skalková (1995, s. 44): Projektová výuka „*spojuje jednání, myšlení i prožívání, teorii a praxi, školu a život, zkušenost a metodu.*“

Projektová výuka může být vnímána také jako organizační forma výuky, která je

komplexnější a rozmanitější, než klasické frontální vyučování, a to díky skladbě z několika různých fází, zapojení několika metod učení a několika sociálních forem výuky. (Grecmanová in Kratochvílová, 2009, s. 40).

Autorka této práce chápe projektovou výuku jako práci na určitém úkolu praktického charakteru, který vychází z potřeby žáka něco poznat, zjistit, nebo vytvořit. Žák sám chce tento úkol vyřešit a je vnitřně motivován k jeho dokončení. Žák se snaží dosáhnout konkrétního cíle a je sám zodpovědný za výsledek. Žák může pracovat sám či ve skupině, většinou sdružuje poznatky z několika různých předmětů a sám si vyhledává informace. Pracuje na projektu déle, než je trvání jedné vyučovací hodiny (minimálně jeden den, může to ale být i několik týdnů či měsíců). Z dosaženého výsledku by měl mít žák radost a získané poznatky si pravděpodobně bude pamatovat mnohem déle, než poznatky získané tradiční výukou.

2.1.3 Podmínky a znaky projektové výuky

Poznávání je přirozenou touhou každého člověka a škola by tuto touhu měla rozvíjet a podporovat. K tomu je zapotřebí vytvořit ve škole vhodné podmínky. Jsou to především otevřená atmosféra školy (zejména vzájemná úcta a tolerance), respekt k žákům, pozitivní přístup ke světu, propojení školy a běžného života a aktivní přístup dítěte k poznávání. Přijetí a respektování těchto zásad se stane pozitivním podkladem pro vznik a realizaci projektů. (Kašová, 1995)

Základní znaky projektového vyučování uvádí v přehledném seznamu Kasíková. Podle ní můžeme mezi základní principy projektů zařadit tyto skutečnosti:

- Projekt vychází z potřeb a zájmů dítěte, které má přirozeně potřebu nových zkušeností, samostatnosti a vlastní odpovědnosti.
- Projekt vychází z aktuální situace v bezprostředním okolí žáka. Zohledňuje, co se děje „tady a teď“.
- Projekt propojuje několik různých oborů. Interdisciplinární přístup může vzájemně propojit disciplíny, které jsou si v běžné praxi vzdálené.
- U projektu je podstatná seberegulace žáků. Žáci nesou vlastní odpovědnost za výsledek, plánují a řídí svou práci a provádějí sebereflexi.
- Projekt je orientován na produkt jakožto smysl učení.
- Pro projektovou výuku je typická a přirozená skupinová práce.
- Projekt propojuje školu se životem obce i širší společnosti a umožňuje žákům

řešit problémy obecného významu. (Kasíková, 2010)

Dvořáková (2009) za nejpodstatnější z těchto znaků považuje uplatnění potřeb a zájmů žáků, seberegulaci a orientaci na produkt. Tyto rysy mohou být zachovány, i když přípravu a plánování projektu bude provádět učitel. Jinak řečeno, základními ukazateli projektového vyučování jsou vnitřní motivace žáka a ztotožnění se s produktem, aktivita žáka a zodpovědnost za dokončení úkolu. (Dvořáková, 2009, s. 102)

Důležitou podmínkou projektového vyučování je, aby žák projekt přijal za svůj a měl touhu ho dokončit a dostat se ke konečnému výsledku. Konečný produkt bývá výbornou motivací k práci na projektu a může mít různou podobu – například školní časopis, výstavu, naučnou stezku, módní přehlídku, webové stránky, film, divadelní představení, vernisáž či jinou veřejnou prezentaci. Přítomnost odborníků při prezentaci projektu velmi posiluje kvalitu jeho zpracování. Jinak řečeno, je zde klíčová vnitřní motivace žáka. Čím větší vnitřní motivaci k dokončení projektu žák má, tím úspěšnější tento projekt z edukačního hlediska je. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

Podstatným znakem projektové výuky je to, že žáci pracují na projektu od jeho plánu až po závěrečné zhodnocení, jsou tedy ve výuce zainteresováni ve všech jejích částech. (Kratochvílová, 2009, s. 41). Fáze řešení průběhu projektu navrhl již W. H. Kilpatrick, a to takto:

- stanovení cíle
- plánování
- provedení
- zhodnocení.

Kratochvílová (2009) pak z tohoto schématu vychází a předkládá fáze řešení v upraveném pojetí:

- plánování
- realizace
- prezentace výstupu
- hodnocení projektu.

Ve fázi plánování je nutné stanovit si smysl a cíl projektu, zodpovědět si otázku, proč vůbec tento projekt uskutečnit. Učitel by měl určit vzdělávací, sociální, psychomotorické a výchovné cíle. Mělo by se ustanovit, jak bude vypadat závěrečný produkt projektu, jaké bude časové a organizační rozložení, měly by se zajistit pomůcky a materiál pro projekt

a samozřejmě také promyslet, jakým způsobem bude probíhat hodnocení projektu. Tato část výuky je stěžejní zejména z hlediska motivace žáků. Všechny návrhy a podněty by ve fázi plánování měly vycházet od samotných žáků. Učitel zde však má také svou významnou roli, protože by měl třídit návrhy, oddělit reálné od těch nereálných a stanovit společně s žáky postup realizace projektu. (Kratochvílová, 2009, s. 41, 42)

Ve fázi realizace žáci sbírají, třídí, analyzují a kompletují materiál a pracují na dosažení výsledného produktu. Učitel zde figuruje jako poradce v nesnázích a motivátor. Prezentace zahrnuje představení výsledků, k nimž žák došel. Prezentovat projekt je možné spolužákům, rodičům, odborné veřejnosti apod. Závěrečnou fází je hodnocení celého procesu – hodnotí se plánování, realizace i výsledky. Hodnocení by mělo proběhnout jak z pohledu učitele, tak z pohledu žáka samotného a mělo by obsahovat doporučení na zlepšení do budoucna. (Kratochvílová, 2009)

Při projektové výuce žák nezískává hotové poznatky, jak je tomu ve výuce tradiční, nýbrž je nucen poznatky samostatně aktivně vyhledávat. Problém, za který nese žák odpovědnost a který musí vyřešit, je komplexního charakteru. Žák se učí nejen odborným znalostem, ale také například komunikovat, spolupracovat či být samostatný, čímž získává velmi cenné kompetence pro budoucí život. (Dvořáková, 2009)

Skalková (1995) také potvrzuje, že projektové vyučování umožňuje žákům vykonávat celou škálu nejrůznějších činností, od určení cíle a plánování, přes pokusy řešení a snahu dojít k výsledku až po zhodnocení, sebereflexi a prožití pocitu odpovědnosti za vlastní činnosti.

Projekty mohou být jednopředmětové, mohou však zasahovat i do několika předmětů současně. Rozvinuté projekty se pak realizují během projektového dne či projektového týdne. (Skalková, 1995) Jak však vyplývá z výše uvedeného, projekt je velmi komplexní záležitost, a tudíž zpravidla i práce na něm je dlouhodobá s přesahem do několika vyučovacích hodin, dní či týdnů.

Významným aspektem projektové výuky je též propojení poznání s reálným životem a zkušeností. Stejně jako Kratochvílová, i Skalková podtrhuje v projektové výuce **práci hlavy a práci rukou**. Nelze od sebe oddělovat poznání a činnost. Významným prvkem je zde právě zkušenost. Zkušenost, která je žákům blízká a probouzí v nich zájem o další poznávání je nedílnou součástí projektové výuky. (Skalková, 1995)

Projekty představují pro žáky výbornou příležitost k procvičení a aplikování znalostí

a dovedností v podmínkách přibližujících realitu běžného života. Aby však byla výuka efektivní, měly by být činnosti obsažené v projektu pro žáky zajímavé, prospěšné, různorodé a aktivní. (Petty, 2002)

Pro větší smysluplnost projektu je také důležitá spolupráce školy s širokým okolím, dalšími institucemi a rodiči žáků. Projektová výuka umožňuje práci na aktuálních tématech a problémech ve společnosti, což je právě prostor pro spolupráci s jinými institucemi či obcí. Zapojení rodičů do projektové výuky je důležité zejména pro pochopení smyslu a cílů projektového vyučování. V očích laiků může tento druh výuky vypadat jako pouhá hra, která nemá s výukou nic společného, proto je nutné rodičům žáků (i veřejnosti) smysl i cíle této výuky vysvětlit, aby mohli žáky v učení podporovat. Vhodné je, pokud se rodiče mohou zúčastnit závěrečné prezentace produktu a seznámit se s výsledky snažení svých dětí. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

Před zařazením projektů do výuky je vhodné u žáků rozvíjet některé dovednosti tak, aby žáci byli na nový druh výuky připraveni. Učitel by je měl postupně učit samostatnosti, seberegulaci, práci s informacemi, kooperaci a komunikaci a dalším potřebným dovednostem, a to například formou diskusí, vzájemných argumentací a vyjadřování vlastních názorů. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 17)

S tím souhlasí také Kratochvílová (2009, s. 48-49) a vyzdvihuje potřebu předem připravit žáky k realizaci projektu a vybavit je potřebnými kompetencemi. K rozvoji a utváření kompetencí doporučuje například využití didaktických her ve výuce, skupinovou práci s postupně se zvyšující délkou, řešení problémových úkolů, zvyšování samostatnosti žáků, podněcování jejich aktivity, sebereflexi a sebehodnocení vlastní práce apod. Vhodnou přípravou žáků k práci na projektu může být také mezipředmětová integrace učiva nebo využití integrované tematické výuky. Ve fázi, kdy jsou již žáci na projekt připraveni, je vhodné postupovat pomalu od projektů společných, spontánních, vázaných, praktických a krátkodobých postupně až k těm individuálním, náročným, volným, dlouhodobým a teoreticky zaměřeným. (Kratochvílová, 2009)

V pedagogické praxi při přípravě a realizaci projektů je důležité brát tyto znaky v úvahu. Dle autorky této práce je při tvorbě projektu podstatné:

- umožnit žákům podílet se na projektu od jeho počátku až do konce,
- rozvíjet a podporovat vlastní aktivitu žáků a jejich zodpovědnost za odvedenou práci,
- vzbudit u žáků vnitřní motivaci k řešení projektu,

- brát v potaz dlouhodobý charakter práce,
- zajistit potřebný prostor, čas a pomůcky pro práci na projektu,
- projekt správně připravit a zorganizovat,
- pokud je to možné, zapojit do projektu i širší okolí (rodiče, veřejnost apod.),
- před zahájením prvního projektu připravit žáky na jeho realizaci postupným zaváděním aktivizačních metod do výuky.

2.2 Projekt, problém, tematická výuka

V odborných publikacích o projektové výuce je možné se setkat jak s pojmem projekt, tak i s pojmem problém či problémové vyučování. Ne vždy je však zcela jasné, jak se tyto pojmy mezi sebou liší a co mají společného.

Kratochvílová (2009, s. 39) říká, že projekt rozvíjí celkovou osobnost člověka, a že „*zaměstnává srdce, hlavu - myšlení i ruce*“. Soustředí se tedy na rozvoj intelektuální i emocionální či smyslový. Při řešení problému dochází spíše pouze k intelektuálnímu rozvoji. Zároveň však tvrdí, že chápat problém pouze jako intelektovou záležitost je dnes již překonané a většina problémů je spíše praktického charakteru s dopadem na běžný život.

Někteří autoři vidí problém a projekt jako dvě od sebe neoddělitelné části výuky. Podle R. Žanty projekt souvisí s hledáním a zkoušením něčeho nového, zatímco při řešení problému žák uvažuje, hodnotí a rozhoduje. Zároveň jsou oba pojmy „*nerozlučnou dvojicí*“. (Žanta in Kratochvílová, 2009, s. 39)

Valenta (1993) vidí problém jako určitou obtíž, se kterou je třeba se vyrovnat intelektuálním úsilím a projekt jako širokou záležitost skládající se z několika dílčích problémů.

Pro problém je typické, že je pro žáka nový. Jedná se o takový typ úkolu, se kterým se žák ještě nesetkal a nezná postup jeho řešení. Na ten musí přijít sám. Jedná se o složitější úkol, než je např. úloha, u které žák už předem zná postup k jejímu vyřešení. Oproti projektu je však problém méně složitější. Projekt je komplexní úkol, který může být složen z různých nových problémů, ale i z úkolů jiných. Zároveň se během řešení projektu mohou postupně objevovat další dodatečné úkoly a problémy. Projekt působí na rozvoj celé osobnosti žáka. (Kratochvílová, 2009, s. 39)

Podobně se na tuto otázku díval již S. Vrána. Rozdíl mezi problémem a projektem popisuje ve Slovníku moderní pedagogiky: „*Problém se obrací více k intelektu, projekt má*

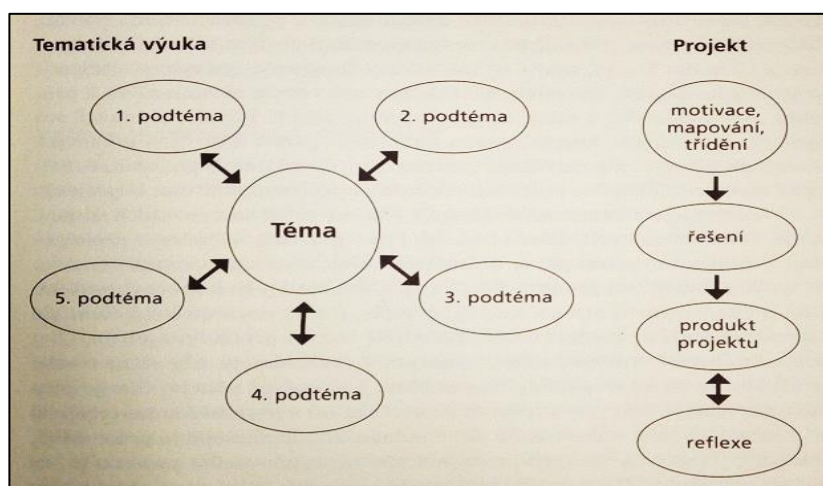
co činiti hlavně s pocitem odpovědnosti, s odhodláním a s vůlí žákovou, a obsahuje tedy silný prvek mravní sebevýchovy.“ (Horák, aj., 1948, s. 63, 64)

Podle Vrány je problém komplex učiva, který nutí k hodnocení, uvažování, třídění, myšlení. Má objektivní ráz a stojí mimo žáka. U problému se jedná o řešení otázky bez ohledu na jeho užití. Proti tomu projekt má ráz subjektivní a vychází z žákovy nitra. Projekt není jen intelektuální činností, ale směřuje k dosažení určitého cíle jako například vyrobení, zhotovení, zlepšení či vypracování něčeho nového. Projekt nutí žáky něco zkoumat, organizovat, konat, je to výzva k produkci. (Horák, aj., 1948, s. 64)

V pedagogické praxi se stává, že učitelé nazývají projektem činnosti, které mají pouze některé znaky projektů, ale projekty nejsou. Mohou to být například skupinové práce spojené s prezentováním výsledku, nebo také tematická výuka. Mezi tematickou a projektovou výukou je velký rozdíl, a to zejména v odpovědnosti žáka.

Tematická výuka rozebírá do širší ústřední téma, které je hlavním centrem zájmu žáků, a ze kterého vycházejí další konkrétnější témata. Ta se pak realizují ve vyučování. Oproti tomu v projektovém vyučování žák postupuje logicky od motivace a získávání informací k řešení, dále pak k produktu projektu a na závěr k reflexi. Projekt cíleně spěje k výslednému produktu, přičemž žák je za výsledek projektu plně odpovědný. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

Rozdíl mezi tematickou a projektovou výukou graficky znázorňuje následující obrázek:

Obrázek 2: Grafické znázornění organizace tematické výuky a projektu

Zdroj: TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. *Učíme v projektech*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 978-80-7367-527-1.

V českém prostředí je známá integrovaná tematická výuka Susan Kovalikové z roku 1995. V její výuce jsou činnosti žáků a obsahy vyučování integrovány do jednoho celoročního tématu. Učitel v tomto případě musí nalézt silné téma, které dokáže zaujmout všechny žáky po celý školní rok, a které je možné rozpracovat do několika měsíčních až týdenních podtémat. Podtémata musí mít pro žáky smysl a souviset s každodenním životem žáků. Rozvrh hodin v plně integrovaném modelu je tedy tvořen podtématy zapadajícími do celoročního tématu, nikoliv jednotlivými vyučovacími předměty. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

Existují i další druhy tematické výuky, například tematická výuka podle Belgičana Ovida Decrolyho z přelomu 19. a 20. století, či tematická výuka podle českého programu Začít spolu z roku 2003. V českých školách je v současnosti tematická výuka uplatňována zejména v mateřských a základních školách. Tematickou výuku a projekty lze ve vyučování mezi sebou kombinovat, některé projekty dokonce vycházejí právě z tematické výuky. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

2.3 Role učitele při projektové výuce

Při projektovém vyučování se podstatně mění role učitele oproti tradiční výuce. Při běžné výuce má učitel většinou dominantní postavení a předává žákům hotové poznatky. U projektové výuky je tomu naopak. Učitel se stává spíše průvodcem a poradcem žáka v nesnázích. Jeho úkolem je navozování situací, ve kterých žák pocítí potřebu nového poznání a vytváření podmínek, které umožní žákovi vlastní objevování. (Stýskalová, 2009)

Hlavním úkolem učitele je motivovat žáky tak, aby pojalý projekt za svůj a převzaly za něj zodpovědnost. Učitel by měl citlivě řídit celý proces učení, poradit v případě nesnází, plánovat uspořádání učiva vzhledem k edukačním cílům a kompetencím, hodnotit a reflektovat. (Kratochvílová, 2009, s. 38)

Ve chvíli, kdy žáci začnou zpracovávat samostatnou práci, se učitel stává jakýmsi manažerem práce. Jeho úkolem je žákům pomáhat, zodpovídat dotazy, hodnotit výsledky diskutovat. Neměl by opomenout ani průběžnou kontrolu práce. Ta je významná zejména u dlouhodobějších úkolů. Kontrola předejde špatnému pochopení zadání a odevzdání špatně provedené práce, což s sebou nese pokles motivace a negativní pocity žáků. Díky průběžné kontrole mohou žáci ihned rozpoznat a opravit nedostatky. To jim pomůže najít správnou cestu k dosažení cíle a úspěšné splnění požadavků. (Petty, 2002)

Učitel by měl brát v potaz, že realizace stejného projektu bude v každé třídě trochu

jiná. Některé děti jsou zvyklé komunikovat, některé ne. Někde již mají zkušenost s projektovým vyučováním, jinde se ho účastní poprvé. Některé děti jsou bystřejší než jiné. Je zde mnoho dalších vlivů, které působí na provedení konkrétního projektu. I to musí brát učitel v potaz a musí být schopen přizpůsobit se situaci a reagovat na potřeby žáků. (Kašová, 1995)

Stručně je role učitele při projektové výuce shrnuta v této definici: „*Učitel a žáci se stávají partnery, kterým jde o společné, často obtížné poznávání tohoto světa.*“ (Kašová, 1995, s. 8)

3 Typologie výukových projektů

Tato kapitola se věnuje dělení výukových projektů do různých kategorií podle různých hledisek, což pomáhá k lepšímu pochopení jednotlivých druhů projektů a k jejich odlišení. Každý projekt je jiný, protože i žáci jsou různí, učitel je jiný a cíle i možnosti výuky jsou vždy trochu jiné.

Během vývoje projektové výuky bylo již uskutečněno velké množství projektů, přičemž každý z nich se nějakým způsobem lišil. Dnes je možné dělit výukové projekty dle několika kritérií. Každý z pedagogů a autorů pedagogických děl také má svůj vlastní náhled na typologii projektů ve vyučování. Například W. H. Kilpatrick, zakladatel projektového vyučování, dělil projekty následovně:

- projekt, který se snaží vtělit myšlenku či plán do vnější formy, konstruuje se jistá skutečnost (např. stavba modelu)
- projekt směřující k prožitku z estetické zkušenosti (např. vytvoření uměleckého díla)
- projekt usilující o vyřešení problému, intelektuální obtíž (odpovědi na otázku „Proč?“)
- projekt, který vede k získání určité dovednosti (Valenta, 1993).

Dle jiného autora, J. F. Hosice, jsou projekty děleny velmi podobně, a to na projekty:

- problémové – řeší problém, odpovídají na otázku „proč“,
- konstruktivní – výstupem může být stavba, model, konstrukce,
- hodnotící – zkoumají a srovnávají,
- drilové – fixují dovednosti. (Valenta, 1993).

Projekty se mohou dělit podle učebních předmětů a charakteru práce. Je možné rozlišovat také projekty, které slouží k získávání úplně nových poznatků, projekty určené k opakování látky, nebo projekty sloužící k aplikaci poznatků na životní problém. Podle Vrány je nejdůležitější rozdělení podle vzniku projektů, kdy spontánní projekty jsou z pedagogického hlediska nejcennější. Jsou to projekty, které vychází přirozeně z nitra dětí a z jejich zájmu. Opakem toho jsou projekty navržené učitelem. (Horák, aj., 1948, s. 64, 65)

Valenta sám (1993) rozlišuje projekty podle navrhovatele na spontánní (žakovské, vznikající na základě potřeb žáků), uměle připravené (přinesené učitelem) či kombinace obou. Podle místa konání rozlišuje projekty školní, které se konají na půdě výchovné instituce, projekty domácí – probíhající doma, a spojitě, které kombinují obě předchozí verze

a mohou se vzájemně doplňovat. Dále dělí projekty na individuální a kolektivní, přičemž ty kolektivní mohou být realizovány v rámci skupin žáků, v rámci třídy, ročníku, několika ročníků, a dokonce i celé školy. Nevylučuje se ani projekt smíšený, který propojuje individuální a kolektivní aktivity. Dále dělí Valenta projekty na projekty krátké a dlouhé, malé a velké. Nejsou však blíže specifikovány. Z logiky věci ale vyplývá, jak takové projekty mohou vypadat.

Poslední dělení projektů dle výše zmíněného autora je následující:

- projekty organizované v rámci jednoho předmětu
- projekty organizované v rámci různých předmětů
- projekty mimo výuku předmětů, vedle nich
- projekty místo předmětů (likvidace předmětové struktury ve škole)

Podobné kategorie dělení projektů jako Valenta popisuje i Kratochvílová (2009). Ta rozděluje projekty dle několika následujících hledisek: navrhovatel projektu, účel projektu, informační zdroj projektu, délka projektu, prostředí projektu, počet zúčastněných na projektu a způsob organizace projektu.

Pod hledisko navrhovatel projektu patří projekty spontánní žakovské, uměle připravené a kombinace obou. Spontánní žakovské projekty vycházejí z potřeb a zájmů žáků a žáci si sami volí téma projektu, lze je označit také jako projekty nestrukturované. Uměle připravené projekty vycházejí z iniciativy učitele, který tímto způsobem sleduje své didaktické cíle. Téma projektu zvolí učitel a tento projekt lze také označit jako projekt strukturovaný. Poslední ze tří možností dělení projektu podle navrhovatele je takový projekt, jehož téma volí učitel společně s žáky – kombinovaný. (Kratochvílová, 2009, s. 45-48)

Účel neboli smysl projektu vymezuje podstatu samotného projektu. Odpovídá na otázku „Proč tento projekt realizovat?“ a učitel i žáci by měli po celou dobu práce na projektu dbát na to, aby byl tento účel naplněn. Typ projektu podle účelu může být například problémový, konstruktivní, hodnotící, k získání estetické zkušenosti, k získání dovednosti. Dle informačního zdroje projektu rozlišujeme projekt volný, kdy si žák opatřuje veškeré informace sám, dále projekt vázaný, kdy materiál žákovi poskytne učitel, popřípadě je možná i kombinace obou těchto typů. (Kratochvílová, 2009, s. 45-48)

Délku projektu rozlišujeme v našich podmínkách podle časového hlediska. Nejkratší projekt trvá podle Kratochvílové (2009) jeden celý den, střednědobý projekt trvá jeden týden, dlouhodobý jeden měsíc. Toto rozdělení je vhodné pro první stupeň ZŠ a při

kategorizaci projektů dle délky závisí také na věku a zkušenostech žáků, kteří na projektu pracují.

Dle prostředí projektů můžeme rozeznat projekty školní, domácí, kombinace obou a mimoškolní. Domácí projekty byly velmi časté v dřívějších dobách, v současnosti jsou spíše ojedinělé. Typické jsou pro dnešní výuku projekty školní a částečně projekty navazující na školní činnost. Každý projekt může být vypracováván buď jedním žákem – individuálně, nebo několika žáky společně. V takovém případě pak může jít o projekt skupinový, třídní, ročníkový nebo celoškolský. (Kratochvílová, 2009, s. 45-48)

Jako poslední hledisko kategorizace projektů zmiňuje Kratochvílová (2009) dělení podle způsobu organizace projektu. Sem je možné zařadit projekty jednopředmětové a víceředmětové. Projekty víceředmětové mohou být zaměřeny na několik příbuzných předmětů v jedné vzdělávací oblasti (např. fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis), nebo na blízké předměty z různých vzdělávacích oblastí (např. dějepis a český jazyk), nebo to mohou být nadředmětové projekty, které respektují průřezová témata RVP.

4 Výhody a nevýhody projektové výuky

Následující kapitola má za cíl popsat přednosti a úskalí, které s sebou projektová výuka nese. Tento typ výuky je velice účinný a má mnoho pozitivních dopadů na žáky i jejich okolí. V současnosti je projektová výuka využívána pouze v některých školách, zejména v těch alternativních. V běžných školách se s ní ve velkém měřítku spíše nesetkáme. Důvodem mohou být i negativa, která jsou s tímto typem výuky spojená a která mohou být tak silná, že učitelé nejsou ochotni je překonat a práci na projektech do výuky zařadit.

4.1 Nevýhody projektové výuky

Projektová metoda je natolik specifická, že s sebou nese některé nedostatky. Podle S. Vrány z publikace z roku 1948 jsou to například:

- Projekt nemůže nahradit systematické vyučování a učební předměty, neobsáhne všechno potřebné učivo.
- Projektová metoda vyžaduje velké znalosti a dovednosti učitele, jinak by se mohla stát jen povrchní prací bez trvalých výsledků.
- Není to vhodná metoda pro individuální učení.
- Projektová výuka vyhovuje nadaným žákům, kdežto žáci průměrně nadaní se zpravidla příliš nezapojí do plánování.
- Projekty v sobě zahrnují příliš mnoho učební látky a žáky přepínají (Horák, aj., 1948, s. 65)

V současnosti bychom již mohli o některých těchto názorech polemizovat nebo je vyvracet. Do projektu mohou (a měli by) být zapojeni všichni žáci přibližně stejnou měrou, a to žáci více i méně nadaní. Úkolem učitele je, aby jejich práci zkoordinoval správným směrem tak, aby se každý žák mohl rozvíjet podle svých možností. Podle Kašové (1995) je projektová výuka, umožňující práci ve skupinách, vhodná pro široké spektrum dětí. Nadaní žáci pracují téměř samostatně a učí se formulovat své myšlenky tak, aby jim porozuměli i slabší žáci. Méně nadané děti uplatní dobře své schopnosti, pomaleji chápajícím žákům se může učitel více věnovat, jelikož na ně má dostatek času. Učitel by měl také zkoordinovat množství učební látky obsažené v projektu. V dnešní době se ale objevují ještě další problémy s projektovou výukou spojené.

Díky tomu, že je projektové vyučování velmi orientované na praktické úkoly, může docházet k opomenutí teorie. Teoretický základ by ve výuce neměl chybět a nelze jej odstranit úplně. Řešení úkolů v rámci projektu je pro žáky mnohem náročnější, než tradiční

výuka. Může se stát, že žáci nejsou vybaveni dostatečnými dovednostmi pro řešení praktických komplexních úkolů, nejsou schopni je zvládnout a neúspěch pak vede k negativním pocitům. Starší žáci si již uvědomují náročnost projektů a nechťejí se této výuky účastnit. Velkým negativem může být také nesystematičnost a malá vazba na předmětové vyučování. Výuka se pak pro žáky stává zmatená a nevědí, co se učí a proč. (Dvořáková, 2009) Těmto rizikům však lze předejít poctivou přípravou učitele, který bude o nevýhodách projektu vědět a bude se je snažit eliminovat.

Valenta (1993) vidí v projektech úskalí jako například nutnost důsledné organizace a promyšlenosti, dále schopnost učitele citlivě odhadnout, v jaké míře jsou žáci schopni dostat odpovědnosti a kolik volnosti potřebují. Tato metoda je tedy velmi náročná na práci učitele. Učitel dále musí odhadnout míru využití projektů ve výuce nebo se vyrovnat s tím, že životní realita a z ní odvozené projekty nemusí přímo korespondovat s osnovami školy. Dle Valenty je potřeba k dobré realizaci projektu učitelova dobrá organizační schopnost, schopnosti prognózy a diagnostiky, výborná znalost svého oboru i pedagogiky.

Tomková, Kašová a Dvořáková (2009), upozorňují na opomenutí či špatnou formulaci cílů projektů. Pokud projekt nemá určený cíl, pak se stává pouze neohrazeným tématem pro výkon jednotlivých činností žáka. Žák pravděpodobně v takovém projektu neuvidí smysl svého snažení. Další riziko projektů tkví v tom, že mohou postrádat systematičnost a posloupnost, žáci pak nerozumí jejich podstatě a nedokážou je zcela pochopit. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, s. 12-13)

Aby projekty byly úspěšné, musí učitel dbát na mnoho věcí. Činnosti zahrnuté do projektu musí být pro žáky zajímavé, prospěšné a různorodé, měli by být podobné životní realitě. Stejně jako autorky výše, i tento autor klade důraz na správnou formulaci cílů tak, aby žáci dobře věděli, co se od nich očekává. Cíle by pro žáky měly být dosažitelné a zároveň přiměřeně náročné. Příliš jednoduše dosažitelné cíle by žáky nemotivovaly k práci. Důležité je předem stanovit hodnotící měřítko práce a žáky s nimi seznámit. Příprava vhodného projektu tedy není jednoduchou záležitostí a vyžaduje značné úsilí ze strany učitele. (Petty, 2002)

Jak bylo již zmíněno, projekty jsou pro učitele velmi náročné na čas, organizaci a přípravu. V důsledku toho může docházet v praxi k různým zjednodušením. Učitel by si však měl uvědomovat, že projekt není improvizace bez cíle. Projekt je nutno správně naplánovat a zorganizovat a zároveň v něm nechat prostor pro iniciativu žáků, aby byl

úspěšný. (Skalková, 1995)

Neméně podstatným problémem spojeným s projekty je návaznost učiva na kurikulární dokumenty. Není jednoduché propojit učivo v projektu s učivem ve školním vzdělávacím programu tak, aby splňovalo předepsané náležitosti a zároveň splňovalo potřeby žáků při práci na projektu. V tomto případě je důležitá správná komunikace a spolupráce mezi učiteli a vedením školy. Realizace projektů ve výuce je tedy velmi náročná na přípravu, pomůcky i materiál, náročná na organizaci a čas. Je nutné umět reagovat na změny a být flexibilní. Ne vždy projekt souzní s osnovami tak, jak by si učitel představoval. Projektová výuka rozbíjí soustavné a systematické vyučování, zároveň klade vysoké nároky na ředitele, učitele, žáky i bezprostřední okolí školy. Úskalí projektové metody není málo, jsou však vyvážena mnoha pozitivy, která mohou přinášet zpestření a zefektivnění výuky.

4.2 Výhody projektové výuky

Jedním z nejvýznamnějších pozitivních prvků projektové výuky je zaměřenost na skutečnost, na reálné problémy, ucelenost a komplexnost. Žáci získávají poznatky v jednotném celku. Lépe, než při vyučování v rámci jednotlivých předmětů dokáží pochopit souvislosti. (Mazáčová, 2008)

Podle Valenty (1993) jsou přednostmi projektové metody zejména skutečnosti, že projektová metoda motivuje k činnosti, je přirozená a blízká životní realitě. Žáci se během práce na projektu naučí mimo oborových a všeobecných znalostí také spolupracovat, diskutovat, formulovat své názory, řešit problémy, tvořit, hledat informace. Projektová metoda má vliv na rozvoj celé osobnosti žáka. Dále umožňuje individuální přístup k žákům, což pomáhá k jejich lepšímu rozvoji. Projektová metoda má mimo jiné také jakousi mravní dimenzi – učí kázni, odpovědnosti, toleranci i etice. To vše jsou velmi podstatné jevy, které s sebou projektová metoda nese, a které jsou velmi důležité při výchově a vzdělávání.

S. Vrána vidí jako nejcennější rys této metody individuální úsilí, které práce na projektu budí v každém žákovi. Práce na projektu se velmi blíží přirozené práci, což vede k větší životnosti a lepší použitelnosti poznatků. Výhodou je také vnitřní učení žáků. Další přednost vidí v tom, že poznatky nejsou izolovány do jednotlivých předmětů, což je vhodné k získání lepší představy a reálném světě. (Horák, aj., 1948, s. 65)

Žáci zpravidla věnují pozornost pouze těm informacím, které považují za osobně významné. To se však nemusí dít při tradiční výuce, kde je učivo izolováno do různých

předmětů. Žákům se může zdát stejné, nudné a nemotivující k dalšímu učení. Situace ze života, jež je možné se žáky řešit v projektovém vyučování, dávají vynikající příležitost toto změnit a obrátit žakovu pozornost k danému problému. (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009)

Práce na projektu s sebou nese, mimo jiné, lepší sblížení učitele a žáka. Projekt dokáže propojit požadavky individualismu a smyslu pro kolektiv v harmonický celek. Součástí projektu by měla být také jeho pečlivá příprava, jako např. shánění pomůcek a promyšlení plánů, v čemž viděl Žanta výhodu projektu pro učitele. Dnes je tato část mezi učiteli považována spíše za negativum spojené s projekty, jelikož současní učitelé jsou velmi časově vytížení. (Žanta in Kratochvílová, 2009)

Dalšími přínosy projektové výuky je učení se vyšším kognitivním dovednostem, jako například organizování, analýza, syntéza, hodnocení. Velmi podstatnou roli hraje u projektové výuky rozvoj obecných dovedností, které jsou pro budoucí život žáků stejně důležité jako odborné znalosti. Jedná se o schopnost učit se, schopnost řešit problémy, být samostatný, schopnost tvořivého myšlení a podobně. (Petty, 2002)

Pedagožka Jana Kratochvílová se jako lektorka seminářů o projektové výuce společně s dalšími pedagogy věnovala mimo jiné pojmenování předností, které projektová výuka přináší. Nejčastěji se mezi nimi objevovalo získávání zkušeností praxí a experimentováním, smysluplnost práce pro žáky, řešení komplexních problémů, vedení k zodpovědnosti a vzájemnému respektu, podpora iniciativy, kreativity a organizačních dovedností, rozvoj spolupráce a komunikace, žáci se učí prezentovat své výsledky, učitelé díky projektu získají zpětnou vazbu. (Kratochvílová, 2009, s. 51)

Kratochvílová (2009) rozděluje výhody a nevýhody projektové výuky podle toho, na koho či na co tato výuka působí a jak ji ovlivňuje. Zmiňuje zde dimenzi žáka, dimenzi učitele, dimenzi procesu učení se a dimenzi okolního prostředí. Ve vztahu k žákovi působí projektová výuka pozitivně v několika rovinách rozvoje dítěte. Ovlivňuje jak jeho duševní rozvoj (kognitivní, emocionální, duševní i motivační oblast), tak i jeho rozvoj sociální, rozvoj svého JÁ v podobě sebeúcty či sebehodnocení, rozvoj duchovní, etický i estetický.

Projektová výuka může mít mnoho předností i pro učitele. Ten se díky ní učí nové roli poradce, učí se vnímat žáka jako celek, učí se novým vyučovacím strategiím, pracuje s novými informačními zdroji a celkově rozšiřuje své organizační dovednosti. Pro některé učitele by tyto dopady zařazení projektové výuky mohly působit spíše negativně – práce

učitele se stává náročnější, ale Kratochvílová (2009), je považuje za přednosti projektové výuky.

Z pohledu samotného procesu učení přináší projektová výuka například možnost předat žákovi jak znalosti a dovednosti, tak i postoje a hodnoty, respektuje potřeby a možnosti jednotlivých žáků, rozvíjí celou osobnost dítěte, navozuje rovnocenný vztah v komunikaci učitel-žák, orientuje se na život a lidské potřeby. V dimenzi okolního prostředí lze zmínit to, že projekty mohou vést k zapojení rodičů i okolí do vyučování a výstupy projektů mohou být prospěšné žákům, škole i širšímu okolí. (Kratochvílová, 2009, s. 54)

Díky skupinové práci, která je pro projekty typická, se žáci mohou učit efektivně spolupracovat, společně komunikovat, častěji se vyjadřovat a formulovat své myšlenky. Při projektové výuce se mohou u žáků projevit některé znaky osobnosti, které při tradiční výuce nemají prostor. Každý z žáků se tak může uplatnit dle vlastních možností. (Kašová, 1995)

Vidina závěrečného díla – produktu, motivuje žáka k podání maximálního výkonu. Velká vnitřní motivace ke správnému dokončení úkolu dává učení smysl. Žák se učí proto, aby něco poznal a něčemu porozuměl, ne pouze proto, aby dostal dobrou známku. Učení tak dostává nový rozměr a vrací se ke svému původnímu smyslu. (Dvořáková, 2009) V neposlední řadě pomáhá projektové vyučování plnit výchovně vzdělávací cíle a rozvíjet klíčové kompetence podle současných vzdělávacích dokumentů. (Dvořáková, 2009, s.104)

Podle Houšky (1993) dokáže šikovný a tvořivý učitel připravit takový projekt, který vzbudí v žácích vnitřní motivaci a budou se při řešení projektu intenzivně, s radostí a chutí věnovat i náročným činnostem. Přestanou myslet na známky a budou se učit pro radost. (Houška, 1993)

Přínosy projektové výuky jsou zřejmé. Práce na projektech přináší rozvoj celé osobnosti žáka – rozvíjí jeho intelekt, sociální dovednosti (komunikace, organizace a prezentace), sebepojetí (sebeúcta, sebehodnocení, seberealizace) i kreativitu a estetické cítění. Projekty mohou být pro žáky také velmi zábavnou formou učení oproti výuce tradiční. Nespornou výhodou je možnost individuálního přístupu k žákům, protože každý žák má jiné možnosti a potřeby. Žák také vidí explicitně výsledek svého snažení (výrobek, exkurze, divadelní představení apod.), což ho může povzbuzovat k další práci a přinášet mu radost. Jak bylo již výše řečeno, projekt je výbornou přípravou žáků na budoucí povolání. Obzvláště to platí v oblasti cestovního ruchu, kde výkon některých profesí vyžaduje práci na projektech.

5 Souvislost projektové výuky a klíčových kompetencí

Tato kapitola se zabývá souvislostmi mezi klíčovými kompetencemi pro obor Cestovní ruch a projektovou výukou na střední odborné škole cestovního ruchu. Klíčové kompetence jsou v současnosti významnou, i když někdy opomíjenou částí výuky. Jejich rozvoj je velmi důležitý pro budoucí profesní i osobní život žáků. Projektová výuka je vhodným typem výuky, který dokáže mimo jiné rozvíjet i některé klíčové kompetence.

Kladný dopad projektové výuky na rozvoj klíčových kompetencí žáků potvrzují i někteří pedagogové. Pro projekty je typická práce v týmu, což umožňuje žákům získat komunikativní a sociální zkušenosti, vzájemně si pomáhat, vyměňovat si názory, získat i projevat respekt, vést tým apod. Systematická a promyšlená realizace projektové výuky umožňuje rozvoj řady dovedností potřebných pro život. Jsou to například kompetence k učení a k řešení problémů, dále pracovní, sociální, komunikativní a personální kompetence. (Mazáčová, 2008)

Středí odborné vzdělávání v oboru Cestovní ruch směřuje k utváření následujících klíčových kompetencí: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální kompetence, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi. Projektová výuka může u žáků podporovat utváření a rozvoj všech těchto klíčových kompetencí. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007)

Kompetence k učení mohou být rozvíjeny již samotným využitím projektové metody. Projekty umožňují plánování a organizování, podporují u žáků chuť k dalšímu vzdělávání. Díky pochopení smyslu výuky a práci směřující ke konkrétnímu viditelnému cíli mohou žáci získat pozitivnější vztah k učení celkově. Projekt také dovoluje vytvořit si vlastní studijní plán a režim (což následně vede i k rozvoji samostatnosti a zodpovědnosti žáků), uplatňovat různé postupy práce s textem, využívat různé informační zdroje atd. Při projektu se žáci zpravidla naučí sledovat a hodnotit pokrok při dosahování svých cílů a přijímat hodnocení výsledků svého učení od jiných lidí. To vše jsou kompetence k učení, které mohou být rozvíjeny prací na projektu. (MŠMT, 2007)

Využívání projektové výuky pomáhá také k rozvoji kompetencí k řešení problémů. Podporuje například samostatné získávání potřebných informací, navrhování způsobů a variant řešení, vyhodnocování a ověřování správnosti práce, uplatňování různých

myšlenkových operací. Žáci si při práci na projektu zpravidla mohou zvolit, jaké pomůcky či jakou literaturu použijí, jaká bude organizace jejich výuky, často pracují v týmech a rozvíjí tak vzájemnou spolupráci. Všechny tyto kompetence k řešení problémů projektová metoda rozvíjí. (MŠMT, 2007)

V rámci projektové výuky mohou být velmi dobře rozvíjeny také komunikativní kompetence. Zejména je kladen důraz na schopnost žáků srozumitelně formulovat své názory a aktivně se účastnit diskusí v rámci týmové práce. Také se při této výukové metodě žáci mohou naučit písemně zaznamenávat své myšlenky či poznámky, využívat cizí jazyky a celkově se vyjadřovat srozumitelně a přiměřeně vzhledem k účelu jednání, k danému tématu i ke svým spolužákům. S tím souvisejí personální a osobnostní kompetence, jako například schopnost odhadnout své možnosti, schopnost přijímat radu i kritiku od ostatních lidí, kriticky posuzovat získané poznatky a názory, sdělovat vlastní názory, odpovědně přijímat a plnit své úkoly, předcházet konfliktům a podobně. Projektová výuka vede žáky ke stanovování si přiměřených pracovních cílů, ke spolupráci s ostatními a k utváření vhodných mezilidských vztahů. (MŠMT, 2007)

Žáci se během zpracovávání projektů učí jednat odpovědně, iniciativně a samostatně. Učí se dodržovat zákony a respektovat práva ostatních, jednat v souladu s morálními principy, uznávat národní hodnoty či respektovat životní prostředí. Rozvoj těchto a dalších občanských kompetencí také projektová výuka podporuje. Projektová výuka také vhodně rozvíjí kompetence k pracovnímu uplatnění, a to zejména využívání osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce a získání odpovědného postoje k vlastní profesní budoucnosti žáků. (MŠMT, 2007)

Také všechny matematické kompetence mohou být během projektové výuky dobře rozvíjeny. V cestovním ruchu se nabízí zejména rozvoj čtení a vytváření tabulek, grafů, diagramů a schémat, dále používání a převod běžných jednotek. (MŠMT, 2007)

Současné vzdělání směřuje k využívání informačních a komunikačních technologií v běžné praxi. Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi, jako například práce s osobním počítačem a běžným softwarem, online komunikace, získávání informací z internetu, práce s informacemi z různých zdrojů a posouzení jejich věrohodnosti a celková mediální gramotnost, mohou být také velmi dobře podporovány při projektové výuce. (MŠMT, 2007)

Je evidentní, že projektová výuka podporuje rozvoj ve všech oblastech klíčových

kompetencí pro střední odborné vzdělání cestovního ruchu. Vedle intelektuálních znalostí jsou klíčové kompetence velmi důležitou složkou rozvinuté osobnosti každého žáka. Jsou nedílnou součástí schopného člověka, který se chce uplatnit v pracovním procesu i v soukromém životě. Výuka pomocí projektů je velmi vhodný typ výuky právě pro rozvoj klíčových kompetencí.

6 Shrnutí teoretické části

Poslední kapitola teoretické části této práce stručně shrnuje základní rysy projektové výuky.

Tradiční vyučování je zpravidla strnulé, izolované do jednotlivých předmětů, roztržité. Bývá odtržené od života a zájmů dětí, učení je často pamětné a mechanické. Smyslem projektového vyučování je překonat tyto nedostatky. Projektová výuka chce rozvíjet myšlení žáků a poskytovat jim podněty, které jejich rozvoj podpoří. Jako doplněk k tradiční výuce umožňuje projektová výuka prohlubovat a rozšiřovat kvalitu vyučování. (Skalková, 1995, s. 39)

Projektová výuka se snaží překonat zažité formy a metody vyučování, odstranit nezáživné výklady a pamětní učení bez souvislostí a přiblížit se životní skutečnosti. Vychází především ze zájmů a potřeb každého žáka. Hlavním cílem projektového vyučování je řešit konkrétní smysluplný úkol, který je reálný a vychází ze života. Žáci se při práci na projektu mohou uplatnit podle svých možností a schopností, mohou navzájem spolupracovat a být prospěšní týmu i ostatním spolužákům. Zároveň se učí poznávat sami sebe, své schopnosti, dovednosti a vlastnosti, učí se adekvátnímu projevu a sebeprosazení. (Stýskalová, 2009)

Obecně lze projektovou výuku shrnout jako velmi významnou z hlediska jejích přínosů pro žáky a jejich učení. Má mnoho pozitiv, kterými si v posledních letech zajistila své podstatné místo mezi výukovými metodami. Nese s sebou ovšem také značná úskalí, díky nimž není možné vyučovat bezvýhradně pouze touto metodou. Nebylo by to realizovatelné, ani správné. Vždyť při výuce je třeba vybírat metodu podle cíle výuky. Žádný postup není vhodné používat v přehnané míře, protože může vést k jednostrannému zaměření žáků a později i k nezájmu o další učení. Projektová výuka by tedy neměla být používána jako výhradní metoda bez tradičního vyučování, ale určitě je vhodná jako zajímavý a užitečný doplněk k tradiční výuce.

Metodicko-praktická část

Metodicko-praktická část této práce se zabývá konkrétním výukovým projektem, který lze vhodně využít při výuce na střední odborné škole cestovního ruchu. V kapitole 7 je popsána celková charakteristika tohoto projektu. Kromě základních informací, jako je název, hlavní záměr, typ, rozsah projektu, je v této kapitole též popsáno, jaké jsou mezipředmětové vztahy v projektu, jaký bude jeho výstup, jak bude organizována práce, jaký je přibližný průběh a které pomůcky je nutné zajistit. Samozřejmě jsou zde popsána také průřezová témata dle Rámcového vzdělávacího programu pro obor Cestovní ruch a klíčové kompetence, jež mohou být v průběhu projektu u žáků rozvíjeny.

Podstatná část kapitoly 7 zahrnuje metodickou příručku. Metodická příručka je souhrn konkrétních příprav na výuku, podle kterých je možné projekt realizovat.

V kapitole 8 se nachází popis expertního posudku neboli odborného pedagogického vyjádření k výše zmíněnému projektu. Návrhy k úpravě projektu podle odborného posudku jsou v osmé kapitole blíže popsány. Úpravy provedené podle odborného posudku jsou zaneseny přímo do připraveného projektu, aby projekt lépe vyhovoval požadavkům pedagogů z praxe.

7 Charakteristika projektu

V následující kapitole je podrobně popsán konkrétní edukační projekt zaměřený na výuku na středních odborných školách cestovního ruchu.

7.1 Název projektu

Tento projekt je nazván „Cesta snů“.

7.2 Hlavní záměr projektu

Smyslem tohoto projektu je seznámit žáky s činnostmi, které v obdobné formě mohou být v budoucnu součástí jejich profese v cestovním ruchu. Tento projekt přibližuje reálné profesní prostředí pracovníků cestovních kanceláří i jiných firem a má za úkol připravit žáky na jejich budoucí povolání v podobném prostředí.

7.3 Typ projektu

Podle typologie výukových projektů v kapitole 3 této práce je možné tento projekt charakterizovat jako projekt:

- částečně připravený učitelem a částečně spontánní,
- školní,
- kolektivní (skupinový) s prvky individuální práce,
- částečně volný a částečně vázaný (z hlediska opatřování informací),
- projekt konstruktivní a vedoucí k získání dovednosti,
- střednědobý,
- více předmětový.

7.4 Organizace práce

Projekt je určen pro 3. a 4. ročník střední odborné školy se zaměřením na cestovní ruch. Tento projekt předpokládá některé předchozí dovednosti a znalosti žáků v odborných předmětech. Projekt je vhodný pro práce ve skupinách o velikosti 3-5 žáků, uplatňuje se zde i individuální práce. *Vhodný počet skupin (s ohledem na časovou dotaci při závěrečné prezentaci) je maximálně 6. (Upraveno dle expertního posudku, viz Příloha G této práce).* Práce na projektu může probíhat ve škole i mimo ni (knihovny, návštěva cestovních kanceláří a agentur, návštěva informačních center a dalších institucí atd.) Rozsah projektu je 18 vyučovacích hodin, přičemž by bylo vhodné projekt realizovat v blocích spojených po dvou nebo čtyřech vyučovacích hodinách. *Podrobnější časový plán práce na projektu je přiložen v Příloze A této práce. (Upraveno dle expertního posudku, viz Příloha G této práce).*

7.5 Průběh projektu

Žáci v roli projektových a marketingových manažerů vytvoří nový a zajímavý produkt, který by mohla nabízet lokální cestovní kancelář. V první části se žáci nejprve rozdělí do skupin a určí si cíle své práce – téma, destinaci, výstup projektu.

Ve druhé části žáci vyhledají potřebné informace k produktu ohledně plánu cesty, programu, ubytování, stravování, pojištění a dalších potřebných služeb a dle těchto informací produkt připraví. Dále žáci sestaví itinerář a harmonogram zájezdu, vypočítají náklady na cestu a vymyslí způsob propagace, kterým by cestovní kancelář nalákala své zákazníky. Všechny získané informace žáci shrnou do výsledného výstupu. Výsledný výstup žáci budou prezentovat svým spolužákům, učitelům a zástupcům místní cestovní kanceláře (popřípadě také kamarádům, rodičům, řediteli apod., záleží na konkrétních podmínkách školy).

V závěrečné části bude průběh práce i výsledek práce všech žáků ohodnocen. Hodnocení bude probíhat dle předem stanovených kritérií. Zástupci místní cestovní kanceláře jako odborníci vyberou nejzajímavější produkt, který by se mohl stát součástí portfolia této cestovní kanceláře, vítězní žáci mohou být odměněni.

7.6 Výstup projektu

Výstup projektu může mít různou podobu. Záleží na fantazii žáků a na požadavcích učitele, který projekt vede. Jako nejvhodnější výstupy se nabízí tyto:

- prezentace vytvořená v programu PowerPoint nebo v jiném programu pro tvorbu prezentací
- video
- plakát/poster
- návrh webových stránek
- mapa
- jiný výstup dle návrhů žáků
- kombinace několika předchozích (například prezentace + plakát, video + mapa apod.)

7.7 Edukační cíle

Po zpracování tohoto projektu bude žák umět:

- popsat vybranou destinaci a její turistické cíle, možnosti trávení volného času,

- možnosti ubytování, stravování a dopravy v destinaci,
- samostatně získávat relevantní informace a zpracovávat je do vhodného konečného celku,
- pracovat s některými informačními a komunikačními technologiemi, jako např. programy pro tvorbu prezentací, internetové vyhledávače, e-mail, software pro úpravu fotografií nebo videí apod.,
- používat některé výtvarné techniky při výrobě plakátu, posteru nebo mapy,
- spolupracovat ve skupině, aktivně naslouchat a přiměřeně reagovat,
- přijímat názory ostatních a vyjadřovat své vlastní názory,
- formulovat srozumitelně své myšlenky,
- přijímat a poskytovat zpětnou vazbu,
- přemýšlet kreativně, nalézat tvořivé způsoby řešení,
- prezentovat a obhájit svůj výstup,
- vystupovat před větší skupinou lidí, zvládat trému.

7.8 Mezipředmětové vztahy

Projekt má souvislost například s předměty Technika cestovního ruchu, Služby v cestovním ruchu, Geografie cestovního ruchu, Marketing a management, Základy práva, Elektronická komunikace, Informační a komunikační technologie, Český jazyk a další.

7.9 Pomůcky

K bezproblémovému průběhu zpracování projektu je třeba zajistit či zprostředkovat zejména následující pomůcky:

- internet
- PC (osobní počítač/počítače) nebo počítačové učebny
- prezentační prostory a prezentační techniku
- přístup do knihovny
- učebnice, knihy, encyklopedie, slovníky, mapy, atlasy
- k výtvarnému zpracování částí projektu také archy papíru, barvy, pastelky, fixy, lepidla, nůžky atd.

7.10 Průřezová témata

Projekt je koncipován v souladu se základními průřezovými tématy podle Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělání 65-42-M/02 Cestovní ruch.

Občan v demokratické společnosti

Žáci jsou v průběhu projektu vedeni k tomu, aby rozvíjeli své komunikační, personální a sociální kompetence, kompetence k řešení problémů i k práci s informacemi. Dále je u nich rozvíjena vhodná míra sebevědomí a odpovědnosti za vlastní jednání, správná komunikace, dovednost vyjednávat a řešit konflikty. Již samotné využití aktivizujících metod, jako je například projektová výuka, vede k naplňování cílů tohoto průřezového tématu.

Člověk a životní prostředí

Žáci jsou vedeni k tomu, aby dodržovali bezpečnost a hygienu práce v průběhu projektu a nesli zodpovědnost za svůj vlastní projekt, který by měl respektovat udržitelný rozvoj, životní prostředí i estetiku okolí.

Člověk a svět práce

Žáci během práce na projektu částečně získávají i znalosti a dovednosti z tohoto průřezového tématu, a to tak, že vyhledávají a využívají informace, na základě těchto informací se odpovědně rozhodují, využívají písemnou i verbální komunikaci, prezentují svůj výstup, učí se sebereprezentaci a odpovědnosti, jsou motivováni k práci. Tyto dovednosti jim mohou být užitečné v budoucím pracovním uplatnění.

Informační a komunikační technologie

Žáci se při práci na tomto projektu učí vyhledávat a zpracovávat nejrůznější informace, využívat základní software a používat internet, což jsou dovednosti potřebné pro výkon budoucí profese i pro další vzdělávání.

7.11 Klíčové kompetence

Tento projekt podporuje u žáků vytvoření si následujících klíčových kompetencí podle RVP pro obor vzdělání Cestovní ruch:

Kompetence k učení

- Žáci budou mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání se,
- budou umět plánovat své učení, vytvoří si podmínky pro své učení a budou za ně zodpovědní,
- budou efektivně pracovat s informacemi,
- budou čtenářsky gramotní,
- budou umět využívat různé informační zdroje,

- budou umět sledovat a hodnotit pokrok práce,
- přijmou hodnocení od ostatních.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci budou umět uplatňovat různé myšlenkové operace,
- budou umět volit vhodné způsoby a prostředky k řešení problémů,
- využívat již získané zkušeností a vědomostí,
- spolupracovat při řešení problémů.

Komunikativní kompetence

- Žáci budou schopni přiměřeně se vyjadřovat a vhodně se prezentovat,
- srozumitelně formulovat své myšlenky,
- formulovat a obhajovat své názory a postoje,
- dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii,
- vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování,
- porozumí běžné odborné terminologii v písemné i ústní formě,
- budou motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností v celoživotním učení.

Personální a sociální kompetence

- Žáci si budou umět stanovit cíle a priority,
- adekvátně přijímat radu i kritiku,
- ověřovat si získané poznatky a kriticky přemýšlet,
- umět pracovat v týmu,
- přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly,
- dávat vlastní návrhy a zvažovat návrhy druhých,
- vytvářet vstřícné mezilidské vztahy.

Občanské kompetence a kulturní povědomí

- Žák rozvine svou odpovědnost, samostatnost a iniciativu,
- bude umět dodržovat zákony a respektovat práva druhých,
- osvojí si morální principy a zásady společenského chování,
- bude podporovat místní, národní, evropské i světové hodnoty.

Matematické kompetence

- Žáci budou umět používat pojmy kvantifikujícího charakteru a aplikovat některé matematické postupy v praxi.

Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

- Žáci se naučí pracovat s počítačem,
- pracovat se základním softwarem,
- komunikovat elektronickou poštou,
- získávat informace z celosvětové sítě Internet,
- pracovat s informacemi z různých zdrojů (tištěných, elektronických, audiovizuálních),
- kriticky posuzovat relevantnost získaných informací.

7.12 Metodická příručka

Metodická příručka je zpracována formou jednotlivých příprav na vyučovací bloky projektu „Cesta snů“. Je navržena tak, aby pomohla vyučujícím s přípravou a realizací projektu. Metodická příručka obsahuje návrh časového a tematického rozložení učiva, a také pracovní listy pro žáky. Každá z následujících příprav na vyučování je připravena na dvě vyučovací hodiny, tedy na 90 minut.

Příprava na blok č. 1

Vyučovací hodina: 1. a 2.

Téma bloku: Seznámení s projektem, utvoření týmů, výběr tématu a destinace.

Edukační cíle: Žák bude umět

- určit si téma práce podle svého zájmu,
- určit cíl a výstup práce,
- vymyslet originální a poutavý název pro produkt,
- naplánovat si činnosti potřebné k dosažení cíle,
- společně s učitelem a spolužáky vytvořit pravidla organizace práce ve skupině a kritéria závěrečného hodnocení,
- spolupracovat ve skupině,
- přemýšlet kreativně,
- sdílet své názory/návrhy a přijímat nápady svých spolužáků.

Metody: vyprávění, brainstorming, tvorba myšlenkové mapy

Organizace práce: hromadná výuka, skupinová práce

Pomůcky: pracovní listy č. 1, vytištěné časové plány práce, čisté papíry, psací potřeby, tabule/papír/textový editor na psaní poznámek, katalogy CK na ukázkou

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Žáci si pohodlně sednou, uvolní se, mohou si zavřít oči. Vyučující jim vypráví krátký motivační příběh na téma dovolená a cestování. „*Představte si, že vás čekají 3 týdny volna, máte dostatek peněz a chystáte se na dovolenou. Balíte si batoh nebo kufr, vyrážíte na cestu. Kam jste se dostali? Je tam teplo, nebo zima? Fouká tam vítr, prší, nebo svítí slunce? Jsou tam hory, města, moře, lesy? S kým tam jste? A co tam děláte? Sportujete, nebo poleháváte? Procházíte se přírodou, nebo se s někým setkáváte? Ochutnáváte místní speciality? Vzděláváte se? Hrajete hry? Co tam děláte? Užíváte si volna, relaxujete a bavíte se, máte se krásně a moc se vám dovolená líbí. Když jste odpočati, balíte zavazadlo a vracíte se domů. Máte hodně zážitků a vzpomínek...pomalu otevíráte oči a probouzíte se.*“ (5 min)
- Učitel vyzve žáky, aby si svou představu ihned sepsali či nakreslili na papír. (5 min)
- Pokud to prostor dovoluje, žáci si sednou do kruhu. Všichni, nebo někteří žáci (alespoň ti, kteří se nestydí), popíší svou představu ostatním spolužákům. Ostatní žáci se pak mohou přihlásit, s kým jejich představa souzní. Podle toho se později budou rozdělovat do skupin. (8 min)
- Učitel představí žákům projekt „Cesta snů“. Ukáže jim již hotové produkty některých cestovních kanceláří například ve formě papírových či online katalogů, kterými se žáci mohou inspirovat. Dále učitel představí žákům cestovní kancelář, pro kterou budou žáci produkt vytvářet motivuje je soutěží a případnou odměnou. (8 min)

Hlavní část

- Žáci vytvoří skupinky o velikosti 3-5 žáků, mohou se rozdělit tematicky podle svých vysněných představ o ideální dovolené, nebo podle vzájemných sympatií (záleží na vyspělosti kolektivu a na požadavcích učitele). (5 min)

- Učitel vyzve žáky, aby navrhli pravidla organizace práce ve skupině, které pak sepíše na tabuli/na papír. (7 min)
- Učitel navrhne kritéria hodnocení práce a poskytne žákům prostor, aby se k nim mohli vyjádřit a sami nějaká kritéria navrhnout. Hodnocen by měl být zejména výsledek práce po obsahové i grafické stránce, způsob prezentace výstupu, průběh práce ve skupině. Seznam poté sepíše na tabuli/na papír. (7 min)
- Žáci dostanou od učitele Pracovní list č. 1 (Příloha B), na který si napíší složení svého týmu. V každém pracovním týmu by měly být pro dosažení efektivní práce zajištěny tři funkce, a to funkce orientovaná na dosažení věcného cíle, funkce analytická a kontrolní a funkce udržující tým. (Bedrnová, aj., 2012) V tomto projektu zajišťují tyto funkce role Vedoucí týmu, Kontrolor a Mluvčí a pečovatel. (5 min)
- Pokud žáci nemají zkušenosti s prací s myšlenkovou mapou, učitel jim vysvětlí, jak se myšlenková mapa tvoří a k čemu slouží. Žáci pak ve skupinkách vytvoří myšlenkovou mapu k tématu „Cesta snů“. Jejich předchozí sepsané/nakreslené představy z úvodu hodiny jim mohou být inspirací k tvorbě myšlenkové mapy. Odnože myšlenkové mapy budou prvky důležité k přípravě a realizaci této dovolené. Mohou to být například destinace, forma cestovního ruchu, způsob dopravy, ubytování, cena, co je třeba před cestou zajistit atd. Žáci zpracují myšlenkovou mapu nejprve na čistý papír, konečnou verzi pak překreslí do pracovního listu. Tato myšlenková mapa může žákům sloužit jako pomocný plán práce. (20 min)
- Na základě této myšlenkové mapy vyplní žáci zbývající položky na pracovním listě – cíl práce, název produktu a výstup projektu. Do výběru tématu projektu by učitel neměl zasahovat, téma by mělo vycházet čistě ze zájmů žáků. (5 min)
- Učitel vyzve žáky, aby se zamysleli nad tím, co všechno musí zajistit, aby dosáhli vytyčeného cíle. Každé skupině učitel rozdá předběžný časový plán práce (Příloha A). (5 min)

Reflexe

- Žáci dostanou prostor pro své dotazy k projektu. Učitel zodpoví dotazy a pomůže nasměrovat ty žáky, kteří si nevědí rady s tématem nebo čímkoliv

jiným v počátku projektu (10 min)

Příprava na blok č. 2

Vyučovací hodina: 3. a 4.

Téma bloku: Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- pracovat s informačními zdroji jako jsou internet a odborná literatura,
- efektivně vyhledávat potřebné informace, následně je zaznamenávat a třídit,
- pracovat s textovým editorem,
- spolupracovat ve skupině i individuálně,
- sdílet své názory a přijímat názory svých spolužáků.

Metody: brainstorming, samostatná práce, práce ve skupině

Organizace práce: skupinová i individuální práce, práce v počítačové učebně, práce ve třídě, práce ve školní knihovně

Pomůcky: PC, internet, odborná literatura, mapy, atlasy, cestovatelské publikace

Předpokládaný průběh práce:

Motivace (20 min)

- Učitel zopakuje žákům informace o projektu a o cestovní kanceláři, pro kterou projekt připravují, a také stručně shrne činnosti z předešlé hodiny.
- Žáci si sesedají do pracovních týmů a každá skupina se podívá na myšlenkovou mapu z předchozí hodiny.
- Učitel položí žákům otázku typu: „*Které informace potřebujeme znát o destinaci, abychom do ní mohli uspořádat zájezd?*“ Učitel vyzve žáky, aby říkali všechny své nápady nahlas a on je zapisuje na tabuli. (Své nápady mohou na tabuli chodit zapisovat také přímo žáci). Odpovědi žáků mohou být například lokalita, dostupnost, jak je to tam drahé, jaké jsou tam památky, co je tam možné navštívit, jaké jsou možnosti dopravy, měna, oficiální jazyk a podobně.
- Obdobně se učitel zeptá žáků na otázku, jakým způsobem tyto informace můžeme zjistit (na internetu, v knihách, někoho se zeptat atd.) a zapíše

odpovědi na tabuli.

- Učitel s pomocí žáků zvýrazní důležité pojmy a vyřadí pojmy nerelevantní pro daný projekt.
- Zvýrazněné pojmy žáci použijí jako jednotlivé kategorie informací k jejich projektu. Učitel vysvětlí žákům, že jejich následným úkolem bude vyhledat informace o destinaci k jejich projektu v těchto kategoriích a následně je zapisovat do pracovního listu. Žáci mohou pracovat společně v rámci pracovní skupiny, nebo si mohou práci mezi sebou rozdělit a pracovat individuálně (například každý žák vyhledá informace z jiné kategorie témat) a poté své poznatky společně sepsat.
- Učitel vyzve žáky k tvorbě vlastního pracovního listu podle předlohy (Příloha C) a k započetí vyhledávání potřebných informací k projektu.

Hlavní část (55 min)

- Každá pracovní skupina si nejprve vytvoří vlastní pracovní list, do kterého bude zaznamenávat informace. Tento pracovní list bude mít formu textového editoru na počítači, například v programu Microsoft Word. Žáci si do tohoto souboru napíší název své práce a kategorie, do kterých budou třídit nalezené informace. Pojmy napsané na tabuli z brainstormingu z úvodní části hodiny jim poslouží jako podklad pro tvorbu kategorií, ke stejnému účelu může sloužit i myšlenková mapa z předešlé hodiny.
- Žáci začnou s pomocí internetu i tištěných publikací vyhledávat potřebné informace. Tyto informace následně formou výpisků zapisují do pracovního listu.
- Na konci hlavní části výuky by měli mít žáci vyplněnou přibližně jednu třetinu pracovního listu. V následujících hodinách budou žáci pokračovat ve vyhledávání dalších informací. Tento pracovní list bude následně sloužit jako podklad k tvorbě výstupu.

Reflexe

- Všichni žáci společně s učitelem si sednou do kruhu. Zástupce z každé skupiny představí stručně spolužákům, jak se jim během této hodiny pracovalo, a které informace o dané destinaci našli a jak jim budou užitečné. Žáci se takto mohou vzájemně inspirovat. Ostatní žáci i učitel mohou reagovat, doptávat se a sdělovat svůj názor k tématu. Učitel zodpoví žákům případné dotazy. (15 min)

Příprava na blok č. 3

Vyučovací hodina: 5. a 6.

Téma bloku: Beseda s odborníky. Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci a službách potřebných k realizaci cesty včetně cen služeb.

Edukační cíle: Žák bude umět

- pracovat s informačními zdroji jako jsou internet a odborná literatura,
- efektivně vyhledávat potřebné informace, následně je zaznamenávat a třídit,
- pracovat s textovým editorem,
- spolupracovat ve skupině i individuálně,
- sdílet své názory a přijímat názory svých spolužáků.

Metody: beseda, samostatná práce, práce ve skupině

Organizace práce: hromadná výuka, skupinová i individuální práce, práce v počítačové učebně, práce ve třídě, práce ve školní knihovně

Pomůcky: PC, internet, odborná literatura, mapy, atlasy, cestovatelské publikace

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel shrne činnosti z předchozí hodiny a nastíní průběh práce na následující blok.
- Učitel představí žákům zástupce cestovní kanceláře, pro kterou projekt připravují a vyzve žáky, aby při besedě spolupracovali – pokládali otázky, odpovídali, dávali návrhy apod. (5 min)

Hlavní část

- Jedna část bloku zahrnuje besedu se zástupci CK, během které se žáci dozví informace o dané cestovní kanceláři, o typech produktů a možnostech jejich propagace. Žáci se budou moci zeptat na konkrétní informace, které jim budou užitečné k přípravě produktu. (40 min)
- Druhá část spočívá v pokračování vyhledávání informací důležitých pro přípravu zájezdu. V této části se žáci zaměří zejména na informace týkající se ubytovacích, stravovacích a dopravních služeb v destinacích. Vyhledané informace žáci následně formou výpisků zapisují do pracovního listu

v textovém editoru (Příloha C). (30 min)

Reflexe

- Hromadná diskuse žáků s učitelem. Každý žák představí stručně spolužákům, jak se mu během této hodiny pracovalo, zda se potýkal s problémy, zda je vyřešil apod. Ostatní žáci i učitel mohou reagovat, vzájemně se podporovat a sdělovat svůj názor k tématu. Učitel zodpoví žákům případné dotazy. (15 min)

Příprava na blok č. 4

Vyučovací hodina: 7. a 8.

Téma bloku: Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci a službách potřebných k realizaci cesty. Sestavení informačního minima zájezdu.

Edukační cíle: Žák bude umět

- pracovat s informačními zdroji jako jsou internet a odborná literatura,
- efektivně vyhledávat potřebné informace, následně je zaznamenávat a třídit,
- pracovat s textovým editorem,
- spolupracovat ve skupině i individuálně,
- sdílet své názory a přijímat názory svých spolužáků
- sestavit informační minimum zájezdu.

Metody: diskuse, práce ve skupině, reciproční supervize

Organizace práce: skupinová i individuální práce, práce v počítačové učebně, práce ve třídě, práce ve školní knihovně

Pomůcky: PC, internet, odborná literatura, tabule, čisté papíry, psací potřeby, klubko vlny či provázku

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel přivítá žáky a uvede je do hodiny, která bude zaměřena na spolupráci ve skupině.
- Didaktická hra „Klubíčko“ (Kašová, str. 44): Žáci sedí v kruhu na zemi, postupně mezi sebou posílají klubko vlny (popř. provázku nebo podobného

materiálu). Žák, který drží klubko v ruce může říci svůj příspěvek ke spolupráci se spolužáky nebo poslat k někomu ze spolužáků pozitivní vzkaz (např. pozitivní ocenění, pochvala, přání atd.). Postupným zachycováním vlákn a dalším odesílání klubka vzniká síť, která symbolizuje záchranou síť před problémy ve třídě. Tato hra má za cíl budovat pozitivní vztahy v kolektivu a učí žáky vyjadřování, aktivnímu naslouchání a respektu k ostatním.

- Tuto hru může učitel zařadit také na konec některého z výukových bloků jako reflexi spolupráce daného dne.

Hlavní část

- Žáci vyhledají s pomocí internetu i tištěných publikací informace potřebné k jejich zájezdu. V této části se žáci zaměří zejména na informace týkající se vízových, pojišťovacích, průvodcovských a dalších potřebných služeb. Vyhledané informace žáci následně formou výpisků zapisují do pracovního listu. Na konci tohoto bloku by žáci měli mít dokončeno vyplnění podkladu pro tvorbu výstupu (Příloha C). (30 min)
- Následuje reflexe první části bloku. Vždy jeden zástupce každé skupiny shrne, zda jeho skupina našla všechny potřebné informace, zda se potýkala s nějakými problémy a jak je vyřešila. Ostatní žáci i učitel mohou reagovat. Žáci tak mají možnost zkontrolovat, jestli mají připravené všechny potřebné informace k plánování jejich zájezdu. Pokud ano, pak přejdou k další části práce. (10 min)
- Motivace ke druhé části bloku. Učitel započne diskusi na téma „informační minimum“. Zeptá se žáků na otázky typu „*Co je to informační minimum? K čemu to slouží? Co je v něm obsaženo? Je důležité? K čemu je potřebné?* Každý z žáků se pokusí vyjádřit svůj názor, ostatní žáci mohou vyslovit svůj souhlas nebo nesouhlas. (10 min)
- Učitel shrne, k čemu žáci během diskuse dospěli, popřípadě doplní informace a sepíše na tabuli nejdůležitější informace, které by mělo informační minimum obsahovat. Následně vyzve žáky, aby v pracovních týmech vytvořili informační minimum k jejich zájezdu. (5 min)
- Žáci s pomocí různých informačních zdrojů zpracují informační minimum/minima k navštíveným destinacím v jejich projektu, a to ve formě písemné, či elektronické – v textovém editoru na počítači. Formu si zvolí žáci

sami podle toho, co jim bude užitečnější při jejich konkrétním projektu. (20 min)

Reflexe

- Pracovní skupiny si mezi sebou vzájemně vymění hotová informační minima tak, aby, každá skupina mohla shlédnout práci jiné skupiny. Každá skupinka si přečte práci svých spolužáků a ohodnotí, zda obsahuje všechny náležitosti. Každá skupina napíše k práci krátké ohodnocení na čistý papír (co se jim na práci líbí a nelíbí) a předá ho tvůrci této práce. Žáci pak mohou případně upravit svou práci dle připomínek, pokud to bude třeba (10 min)

Příprava na blok č. 5

Vyučovací hodina: 9. a 10.

Vhodné je zdvojnásobit časovou dotaci na toto téma na čtyři vyučovací hodiny z důvodu vyšší náročnosti pro žáky (upraveno dle expertního posudku, viz Příloha G této práce).

Téma bloku: Tvorba itineráře cesty a časového harmonogramu zájezdu.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- pracovat s online mapou,
- vypočítat kilometry cesty a dobu trvání jízdy v jednotlivých úsecích,
- vytvořit itinerář zájezdu,
- zpracovat časový harmonogram zájezdu,
- spolupracovat ve skupině,
- poskytovat a přijímat zpětnou vazbu.

Metody: vysvětlování s využitím otevřených otázek, práce ve skupině

Organizace práce: frontální výuka, práce v počítačové učebně

Pomůcky: PC, přístup k internetu, interaktivní tabule nebo dataprojektor a promítací plocha, pracovní listy

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel položí žákům některé z těchto otázek:
 - o „*Když máme vyhledané a připravené všechny potřebné informace k zájezdu, co nyní potřebujeme zajistit?*“

- o „*Jak budeme plánovat cestu?*“
 - o „*Co je to itinerář a harmonogram?*“
 - o „*Proč potřebujeme připravit itinerář a harmonogram?*“
 - o „*Jak byste itinerář a harmonogram vytvořili? Jaké pomůcky byste k tomu použili?*“
- Takovéto a podobné otázky určují směr dalšího postupu práce.
 - Učitel zopakuje žákům, že itinerář je plán trasy obsahující počty najetých kilometrů a potřebného času na cestu a časový harmonogram je rozpis činností a jejich časové rozvržení.
 - Učitel ukáže žákům vzor harmonogramu i itineráře (Příloha D). Může je např. vyvěsit vytištěné na papíře na dobře viditelné místo, nebo ukázat přes počítač na plátně. (15 min)

Hlavní část

- Učitel s pomocí počítače a dataprojektoru nebo interaktivní tabule otevře online mapu (např. mapy.cz nebo www.google.cz/maps) a ukáže žákům způsob, jakým mohou provádět trasování. (10 min)
- Učitel vyzve žáky, aby s pomocí online mapy vytvořili itinerář cesty a časový harmonogram činností k jejich zájezdu.
- Žáci pracují na tvorbě harmonogramu a itineráře společně v pracovních týmech. Výsledek si zapíší na papír nebo do textového editoru na PC. (55 min)

Reflexe

- Každý sám uvažuje o své práci, co se mu povedlo/nepovedlo, jak se mu pracovalo. Následuje diskuse ve skupině. Ostatní ve třídě mohou vždy sdělit své nápady, doplňující informace, otázky atd. Učitel zodpoví žákům jejich případné dotazy. (10 min)

Příprava na blok č. 6

Vyučovací hodina: 11. a 12.

Téma bloku: Výpočet nákladů na zájezd. Příprava propagačního materiálu.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- samostatně vypočítat náklady na konkrétní zájezd na jednu osobu,
- navrhnout formy marketingové propagace zájezdu,

- přemýšlet tvořivě,
- spolupracovat ve skupině i individuálně,
- asertivně se prosazovat,
- sdílet své názory a přijímat názory svých spolužáků.

Metody: vysvětlování a výklad, individuální práce, brainstorming a diskuse

Organizace práce: frontální výuka, samostatná práce, práce ve skupině, práce ve třídě

Pomůcky: tabule, čisté papíry, psací potřeby, internet, kalkulačky, videa, katalogy, reklamní letáky, brožury apod.

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel představí žákům téma následujícího výukového bloku.
- Učitel položí žákům otázky týkající se první části výuky, například:
 - o „*Jak byste určili cenu vašeho zájezdu?*“
 - o „*Co vše je nutné zahrnout do nákladů na zájezd?*“
 - o „*Jak byste vypočítali náklady?*“
- Učitel запиše názory žáků na tabuli. (10 min)

Hlavní část

- Každý žák se pokusí samostatně vypočítat náklady ke svému zájezdu. Žáci mohou použít internet k dohledávání cen služeb a kalkulačky.
- Žáci si v rámci své pracovní skupiny ukáží a vzájemně porovnají výsledky. Pokud se jejich výsledky liší, snaží se zjistit, kde je ve výpočtu chyba.
- Učitel vysvětlí žákům, jak se náklady na zájezd počítají a vypočítá na tabuli ukázkový příklad. Zodpoví žákům dotazy.
- Žáci si opraví svůj výpočet podle výkladu učitele. Správný postup i výsledek si žáci zapíší do pracovního listu č. 2 (Příloha E) (40 min)
- Motivace ke druhé části výuky: učitel ukáže žákům různé ukázky propagace zájezdu – videa, katalogy, plakáty atd. *Učitel vysvětlí žákům, jakými způsoby mohou cestovní kanceláře své zájezdy propagovat, ukáže jim některé z nich a vysvětlí jejich specifika. (Upraveno dle expertního posudku, viz Příloha G této práce).*
- Učitel zopakuje žákům zásady brainstormingu a vyzve je, aby pomocí této metody vymysleli co nejvíce možností, jakým způsobem mohou jejich zájezd

zviditelnit na veřejnosti.

- Žáci budou nyní pracovat ve svých skupinách. Každá skupinka si udělá brainstorming na téma „Jak můžeme propagovat náš zájezd?“ Podotázky k tomuto tématu, na které by si žáci měli odpovědět, jsou:
 - o Jaký je náš cílový segment? (tzn. která skupina lidí si bude zájezd kupovat?)
 - o Jakým způsobem náš zájezd zviditelníme, jak na něj upozorníme?
 - o Kde ho můžeme propagovat, na kterých kanálech?
- Své nápady bude jeden z členů skupiny zapisovat na čistý papír.
- Následně žáci vyberou reálné nápady, které mohou využít k propagaci zájezdu. Jeden z nich si zvolí a v příštím bloku ho zpracují. Může to být například plakát, brožura, billboard, facebooková stránka, webové stránky, návrh letáku a podobně. (30 min)

Reflexe

- V části reflexe si mohou pracovní skupiny vzájemně mezi sebou představit své nápady. Učitel zodpoví žákům jejich případné dotazy, popřípadě pomůže s výběrem propagačního materiálu. (10 min)

Příprava na blok č. 7.

Vyučovací hodina: 13. a 14.

Téma bloku: Tvorba propagačního materiálu a výstupu.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- pracovat ve skupině a spolupracovat s ostatními spolužáky,
- přemýšlet tvořivě,
- asertivně se prosazovat,
- používat některé softwarové programy, jako např. textový editor, program na tvorbu prezentací, grafický program, internet apod.

Metody: samostatná a skupinová práce

Organizace práce: práce ve třídě a v počítačové učebně

Pomůcky: PC, přístup k internetu, grafické programy, programy MS Office, psací a výtvarné potřeby

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel ukáže žákům různé ukázky propagace zájezdu, například videa, katalogy, plakáty cestovních kanceláří apod. *Učitel vysvětlí žákům, jakými způsoby mohou cestovní kanceláře své zájezdy propagovat, ukáže jim některé z nich a vysvětlí jejich specifika. (Upraveno dle expertního posudku, viz Příloha G této práce).*
- Učitel vyzve žáky k tvorbě propagačního materiálu a následně výstupu projektu. (10 min)

Hlavní část

- Žáci v pracovních skupinách pracují na tvorbě marketingové propagace a vytvoří propagační materiál ke svému zájezdu, jehož formu si zvolili v předchozím bloku. (např. plakát, brožura, billboard, facebooková stránka, webové stránky, letáky atd.)
- Připravený zájezd žáci ve skupině zpracují do výstupu, který chtějí prezentovat (např. do prezentace programu Power Point). Do výstupu žáci zahrnou program zájezdu, informační minimum země/zemí, itinerář cesty, časový harmonogram, výpočet nákladů a propagační materiál. (65 min)
- Učitel je po celou dobu žákům k dispozici pro případné rady a dotazy, sleduje práci žáků.

Reflexe

- Rozprava mezi učitelem a jednotlivými pracovními skupinami. Učitel poskytne žákům zpětnou vazbu k jejich dosavadní práci, popřípadě radu či zodpoví dotazy žáků. (15 min)

Příprava na blok č. 8

Vyučovací hodina: 15. a 16.

Téma bloku: Dokončení propagačního materiálu a výstupu. Příprava na prezentaci.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- pracovat ve skupině, spolupracovat a komunikovat s ostatními spolužáky,
- asertivně se prosazovat,
- poskytovat a přijímat zpětnou vazbu,

- přemýšlet tvořivě,
- používat některé softwarové programy, jako např. textový editor, program na tvorbu prezentací, grafický program, internet apod.

Metody: samostatné zpracování informací, motivační rozhovor, prezentace

Organizace práce: práce ve skupinách, práce ve třídě a v PC učebně, frontální výuka

Pomůcky: PC, přístup k internetu, grafické programy, programy MS Office, psací a výtvarné potřeby

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel zopakuje, čemu se žáci věnovali v minulém výukovém bloku, dá žákům prostor pro náměty, návrhy nebo případné dotazy, které zodpoví. (5 min)

Hlavní část

- Žáci dokončí započatou práci z předchozího bloku – tvorbu propagačního materiálu a výstupu k zájezdu. Žáci pracují ve skupinách. Učitel je žákům nápomocen v případě potřeby, zodpovídá dotazy žáků, poskytne jim pomoc, pokud si o ni řeknou a kontroluje, zda se všichni žáci zapojují do práce přibližně stejnou měrou. (35 min)
- Motivace ke druhé části výukového bloku: motivační rozhovor učitele se všemi žáky na téma: „Jak správně prezentovat“. Zápis nejdůležitějších hesel k tématu na tabuli. (5 min)
- Žáci se dohodnou, jak si rozdělí jednotlivé části prezentace mezi jednotlivé členy skupiny. Následuje nácvik prezentace projektu v rámci skupiny. Žáci provedou případné úpravy ve výstupu. Vzájemně mezi sebou ve skupině reflektují svou práci. (35 min)

Reflexe

- Žáci i učitel se pohodlně usadí, například do kruhu. Každý žák popíše ostatním, jak se mu v této hodině pracovalo, s jakými případnými problémy se on nebo jeho tým potýkal a zda byl problém vyřešen. Ostatní žáci i učitel mohou reagovat a poskytovat zpětnou vazbu. (10 min)

Příprava na blok č. 9

Vyučovací hodina: 17. a 18.

Téma bloku: Prezentace a hodnocení projektů.

Edukační cíle: Žák bude umět:

- prezentovat výsledky své práce, vyjadřovat se dostatečně srozumitelně a působit reprezentativně,
- používat prezentační techniku,
- hovořit před početnou skupinou lidí a pracovat s trémou,
- podpořit své spolužáky a cítit se spoluzodpovědný za výsledek skupiny,
- vyjádřit a obhájit svůj názor,
- přijmout i poskytnout zpětnou vazbu.

Metody: prezentování, metody kvantitativního i kvalitativního hodnocení

Organizace práce: výuka v učebně vybavené plátnem a projektorem, dostatečně velký prostor pro všechny účastníky, divadelní uspořádání třídy nebo jiné vhodné rozmístění nábytku

Pomůcky: projektor, PC, přístup na internet, mikrofon, reproduktory a další potřebná prezentační technika, dostatek míst k sezení, papíry či hodnotící archy a psací potřeby

Předpokládaný průběh práce:

Motivace

- Učitel přivítá všechny účastníky a seznámí se s programem následujícího bloku. (5 min)

Hlavní část

- Jednotlivé skupiny žáků prezentují své projekty. Ostatní žáci, učitel a zástupci cestovní kanceláře působí jako publikum a zároveň jako hodnotící komise.
- Po odprezentování výstupu každé skupiny mohou hodnotitelé pokládat prezentujícím žákům doplňující dotazy související s jejich projektem.
- Po každé prezentaci následuje hodnocení jednotlivých skupin zástupci cestovní kanceláře, učitelem a spolužáky. Hodnocení probíhá podle kritérií předem určených na 1. hodině a předem stanoveným způsobem (např. škála bodu od 0 do 10 písemně na papír). Příklady hodnotících kritérií jsou uvedeny v Příloze

F této práce.

- Po prezentaci všech skupin následuje sebehodnocení každého žáka písemně na papír a hodnocení spolužáků v rámci jednotlivých skupin, které může proběhnout také písemně, nebo i ústně. Každý žák si porovná hodnocení sebe sama s tím, jak jeho práci vidí spolužáci v jeho skupině. Příklady otázek k sebehodnocení a hodnocení spolužáků v rámci skupiny jsou uvedeny v Příloze F této práce.
- Následuje veřejné vyhodnocení výstupu jednotlivých skupin s možností sdělit počet bodů či pořadí. Poděkování a pochvala všem žákům. Vyhlášení nejúspěšnějšího týmu a jeho práce. (75 min)

Reflexe

- Na závěr může proběhnout gratulace vítěznému týmu, pořízení fotografií, diskuse apod.
- Závěrečné souhrnné zhodnocení práce učitelem, pochválení žáků a povzbuzení do další práce. (10 min)

8 Expertní posudek

Výše zpracovaný projekt včetně metodické příručky byl upraven podle názorů a návrhů od vyučující odborných předmětů cestovního ruchu na střední odborné škole, paní Ing. Vladimíry Dubské. Všechny její připomínky byly vzaty v potaz a projekt podle nich upraven. Úpravy provedené v metodicko-praktické části této práce dle expertního posudku jsou vyznačeny kurzívou. Expertní posudek k projektu je přiložen v Příloze G této práce.

Všechny připomínky vyjádřené v odborném posudku jsou pro mě užitečné. Nejcennější však shledávám názor ohledně přípravy itineráře a harmonogramu. Této části projektu jsem věnovala jeden vyučovací blok čili dvě běžné vyučovací hodiny. Podle odborného posudku a pedagogických zkušeností paní Dubské by se tomuto tématu mělo věnovat více času. Jedná se o téma pro studenty náročné a zároveň v přípravě zájezdu důležité. S tímto tvrzením souhlasím, proto bych upravila časovou dotaci k této části projektu na dvojnásobek, tedy čtyři běžné vyučovací hodiny. Nevěnovala bych však tomuto tématu více času na úkor jiného tématu v tomto projektu, nýbrž bych celkově navýšila projekt o dvě vyučovací hodiny. Měl by tedy celkem dvacet vyučovacích hodin v deseti blocích.

Všechny ostatní návrhy na zlepšení byly také do projektu zakomponovány. Jedná se zejména o doplnění některých informací ohledně organizace práce, doplnění činnosti pedagoga či o formální úpravu práce.

9 Závěr

Bakalářská práce se zabývala projektovou výukou a jejím využitím na střední odborné škole cestovního ruchu. Hlavním cílem této práce bylo připravit výukový projekt pro střední odbornou školu cestovního ruchu, který bude možné realizovat v praxi.

Tato práce je členěna celkem do osmi kapitol, z nichž prvních šest tvoří teoretickou část a poslední dvě tvoří metodicko-praktickou část práce. Teoretická část práce slouží jako podklad pro metodicko-praktickou část, která se zabývá přípravou a zhodnocením konkrétního edukačního projektu.

V první kapitole jsem se zabývala počátky projektové výuky v pragmatické pedagogice na přelomu 19. a 20. století a působením pedagogů J. Deweye a W. H. Kilpatricka. Kapitola druhá definuje projektovou výuku. Charakterizuje pojmy “projekt” a “projektová výuka” podle různých autorů. Popisuje základní znaky projektové výuky, jako jsou například otevřenost vůči realitě, samostatná aktivní činnost žáků, integrace učiva různých předmětů, řešení problémů, sebehodnocení a vlastní iniciativa žáků. V této kapitole jsou také vysvětleny rozdíly mezi projektem, problémovými metodami a tematickou výukou, protože učitelé často nazývají projektem i činnosti, které jím nejsou. Také je v této kapitole popsáno, že role učitele při takto specifické metodě výuky je jiná než obvykle, a že učitel zde má roli poradce a průvodce žakovým učením.

Třetí kapitola se věnuje typologii výukových projektů podle několika hledisek, například podle navrhovatele projektu, smyslu projektu, organizace práce nebo délky trvání projektu. Kapitola 4 popisuje výhody a nevýhody projektové výuky. Mezi výhody patří zejména komplexnost učení, propojení s realitou, aktivita a samostatnost žáků. Nevýhodami jsou například náročná příprava, organizace a koordinace projektu. V páté kapitole této práce jsou přiblíženy souvislosti mezi projektovou výukou a klíčovými kompetencemi pro obor Cestovní ruch. Klíčové kompetence jsou velmi významnou součástí osobnosti žáků, které je třeba rozvíjet. Za nejpodstatnější považuji rozvoj komunikačních kompetencí a kompetencí k řešení problémů. Projekty všeobecně však mohou rozvíjet všechny klíčové kompetence. Kapitola 6 celkově shrnuje teoretické poznatky z předchozích částí práce.

Sedmá kapitola této práce je již praktického charakteru a zabývá se přípravou vlastního edukačního projektu. Tento projekt jsem nazvala “Cesta snů” a zaměřuje se na přípravu zájezdu do vysněné destinace žáků. Žáci v průběhu projektu připraví zájezd realizovatelný v praxi. Toto téma vybízí ke spolupráci školy a cestovní kanceláře, která by mohla žáky

inspirovat, pomoci jim s projektem a následně jejich zájezd případně zařadit do svého portfolia. Žáci během práce na projektu získají jak odborné znalosti, tak i sociální, komunikační a prezentační dovednosti a rozvinou dovednosti v oblasti práce s informačními technologiemi.

Projekt je připraven formou metodické příručky pro učitele obsahující konkrétní přípravy na výuku. Každá příprava na vyučování obsahuje téma bloku, edukační cíle, potřebné pomůcky, metody výuky, organizaci práce a předpokládaný průběh práce. Připravený projekt jsem následně nechala posoudit pedagožkou vyučující odborné předměty cestovního ruchu na střední odborné škole. Její názory jsem vzala v úvahu a připomínky k projektu jsem do něj zapracovala. Osmá kapitola této práce zahrnuje vyjádření k odbornému posudku a popis provedených úprav v projektu.

Expertní posudek obsahuje několik připomínek, z nichž jedna je pro mě velmi důležitá. Týká se časové dotace na výuku jednoho tématu. Ostatní připomínky jsou spíše menší závažnosti.

Zpracování tohoto projektu i celé bakalářské práce má pro mě osobně velký přínos. Získala jsem jak mnoho znalostí o projektovém vyučování a jeho možných způsobech provedení, tak i zkušenost s přípravou edukačního projektu. Díky tomu mohu potvrdit názory některých autorů, že příprava projektu je časově velmi náročná, vyžaduje velkou iniciativu, koncentraci a nadšení učitele, zároveň klade nároky na jeho odbornost a komplexní pohled na problematiku. To mě však neodradilo a ráda v budoucnu zorganizuji výukový projekt pro své budoucí žáky. Věřím, že tato práce bude užitečná nejen pro mě, ale také pro jiné studenty nebo pedagogy, které se jí mohou inspirovat.

Seznam použitých zdrojů

BEDRNOVÁ, E., NOVÝ, I., JAROŠOVÁ, E., 2012. *Manažerská psychologie a sociologie*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-239-0.

DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. *Projektové vyučování v české škole. Vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum. ISBN 987-80-246-1620-9.

DÖMISCHOVÁ, I., 2011. *Projektová výuka – moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2915-1.

HORÁK, O., aj., 1948. *Slovník moderní pedagogiky*. 2. rozš. vyd. Brno: Komenium.

HOUŠKA, T., 1993. *Škola je hra*. 2. přepr.. a rozš. vyd. Praha: Houška Tomáš. ISBN: 80-900704-9-3.

KASÍKOVÁ, H., 2010. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-712-1.

KAŠOVÁ, J., aj., 1995. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi*. Kroměříž: Iuventa.

KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2009. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-4142-4.

MAZÁČOVÁ, N., 2008. *Vybrané pedagogické inovace v současné škole: studijní text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-373-3.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2007. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 65-42-M/02 Cestovní ruch*. [online] [vid. 22.4.2017] Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%206542M02%20Cestovni%20ruch.pdf>

PETTY, G., 2002. *Moderní vyučování*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-681-0.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2013. *Pedagogický slovník*, 7. aktual. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

SINGULE, F., 1990. *Americká pragmatická pedagogika: John Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 80-04-20715-4.

SKALKOVÁ, J., 1995. *Za novou kvalitou vyučování: Inovace v soudobé pedagogické teorii i praxi*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-11-7.

STÝSKALOVÁ, P., 2009. *Projektové vyučování na prvním stupni základní školy*. [online] Brno. [vid. 13.3.2017] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/135651/pedf_m/Diplomova_prace___teorie_a_prakticka_cast.txt. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce Kratochvílová Jana.

TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. *Učíme v projektech*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-527-1.

VALENTA, J., ROZTOČILOVÁ, J., 1993. *Pohledy: Projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: Ipos-Artama.

Seznam příloh

Příloha A	Časový plán práce na projektu
Příloha B	Pracovní list č. 1
Příloha C	Vzorový pracovní list
Příloha D	Ukázka itineráře a harmonogramu
Příloha E	Pracovní list č. 2
Příloha F	Vzorová kritéria hodnocení projektu
Příloha G	Expertní posudek

ČASOVÝ PLÁN PRÁCE NA PROJEKTU

Blok č. 1 (1. a 2. hodina)	Seznámení s projektem, vytvoření týmů, výběr tématu a destinace.
Blok č. 2 (3. a 4. hodina)	Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci.
Blok č. 3 (5. a 6. hodina)	Beseda s odborníky. Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci, poskytovaných službách a jejich cenách.
Blok č. 4 (7. a 8. hodina)	Příprava podkladu pro tvorbu výstupu. Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci a službách potřebných k realizaci cesty. Sestavení informačního minima zájezdu.
Blok č. 5 (9. a 10. hodina)	Tvorba itineráře cesty a časového harmonogramu zájezdu.
Blok č. 6 (11. a 12. hodina)	Výpočet nákladů na zájezd. Příprava propagačního materiálu.
Blok č. 7 (13. a 14. hodina)	Tvorba propagačního materiálu a výstupu.
Blok č. 8 (15. a 16. hodina)	Dokončení propagačního materiálu a výstupu. Příprava na prezentaci.
Blok č. 9 (17. a 18. hodina)	Prezentace a hodnocení projektů.

PRACOVNÍ LIST č. 1

1. a 2. hodina

Utvoření týmů, výběr tématu a destinace, volba cíle, názvu a výstupu práce.

Jména členů skupiny – projektových manažerů:

Vedoucí týmu (koordinuje práci a dává pozor, zda tým postupuje podle plánu):

Kontrolor (kontroluje a prověřuje, upozorňuje na chyby):

Kontrolor II:

Mluvčí a pečovatel (prezentuje tým navenek, vytváří příjemnou atmosféru v týmu):

Mluvčí a pečovatel II:

Téma práce zpracované do myšlenkové mapy:

Cíl práce obsahující název destinace/destinací: *(např. Vytvořit 3-týdenní zájezd do Afriky za pozorováním zvířat.)*

Zajímavý a poutavý název produktu: *(např. Africký zážitek, o kterém se vám ani nesnilo.)*

Výstup práce: *(např. prezentace Power point + mapa trasy)*

VZOROVÝ PRACOVNÍ LIST

3. a 4. hodina

Vyhledávání a třídění informací o cílové destinaci/destinacích.

K projektu potřebujeme zjistit informace o destinaci v těchto kategoriích:

Geografické umístění

Památky a zajímavá místa

Možnosti trávení volného času

Oficiální měna, měnový kurz

Bezpečnostní situace

Dostupnost a možnosti dopravy do destinace i v rámci destinace

Možnosti ubytování a stravování

Služby průvodce

Vízum

Cestovní pojištění

Rizika spojená s cestou

Ceny jednotlivých využitých služeb

Další informace

UKÁZKA ITINERÁŘE A ČASOVÉHO HARMONOGRAMU

9. a 10. hodina

Tvorba itineráře cesty a časového harmonogramu zájezdu

Datum	Časové rozpětí	Délka časového úseku	Náplň programu	Poznámka
3. den	7:00-8:00	1 hod	Snídaně	
	8:00-13:00	5 hod	Dopolední prohlídka safari v Serengeti	Prohlídkový okruh s průvodcem
	13:00-13:30	30 min	Přestávka na odpočinek, oběd	Oběd formou balíčku
	13:30-19:15	5 hod 45 min	Přesun z NP Serengeti do NP Ngorongoro	
	19:15-20:30	1 hod 15 min	Volno na relaxaci a ubytování	

Ukázka itineráře

Zdroj: vlastní zpracování

Datum	Počet km celkem	Počet km průběžně	Úsek komunikace	Plánovaný odjezd	Plánovaný příjezd	Poznámka
2. den	33	33	Masai Mara National Park – Bologonja	8:00	8:45	
	181	148	Bologonja – NP Serengeti	9:30	13:00	
3. den	409	228	NP Serengeti – NP Ngorongoro	13:30	19:15	Možnost přestávky podle potřeb cestujících

Ukázka časového harmonogramu

Zdroj: vlastní zpracování

PRACOVNÍ LIST č. 2

11. a 12. hodina

Výpočet nákladů na zájezd. Volba marketingové propagace.

1. Výpočet nákladů našeho zájezdu:

Výsledek: _____ Kč

2. Brainstorming na téma „Jak můžeme propagovat náš zájezd?“

VZOROVÁ KRITÉRIA HODNOCENÍ PROJEKTU

Příklad kritérií závěrečného hodnocení skupiny

Výstup práce z hlediska obsahu

- zahrnutí všech předem vymezených oblastí zájezdu
- kvalita a pravdivost interpretovaných informací
- nápaditost při volbě tématu

Výstup práce z hlediska grafického zpracování

- kvalita grafického zobrazení výstupu
- rozmanitost použitých materiálů, barev, fontů, obrázků, fotografií, videí, grafických programů atd.
- tvořivost ve způsobu zpracování

Způsob prezentace výstupu

- srozumitelnost a hlasitost projevu, jazyková úroveň
- postoj, gestika a mimika
- interakce s obecnstvem
- dodržení časového limitu

Průběh práce ve skupině

- vzájemná pomoc a podpora
- zapojení všech členů skupiny do práce stejnou měrou

Příklad otázek pro sebehodnocení žáků

Co nového jsem se během projektu naučil? Jaký jsem udělal pokrok?

Co se mi povedlo, za to se můžu pochválit?

Co se mi nepovedlo a proč? Co mohu na své práci zlepšit?

Příklad otázek pro hodnocení žáků v pracovních týmech

Co se mi na tvé práci/činnosti/přístupu líbilo? Za co tě chválím?

Co se mi na tvé práci/činnosti/přístupu nelíbilo? Kde máš ještě prostor pro zlepšení?

Další poznámky:

Posudek bakalářské práce Kláry Teichmannové od vyučující odborných předmětů cestovního ruchu

Téma bakalářské práce je vhodně zvoleno a samotný výukový projekt je zajímavý a v pedagogické praxi realizovatelný. Metodická příručka je aplikovatelná v rámci odborných předmětů na oboru cestovní ruch.

Na základě vlastních pedagogických zkušeností se sestavováním zájezdů vím, že tvorba itineráře dělá žákům největší problém a vyžaduje delší čas. Myslím si tedy, že jedna dvouhodinovka (viz. vyučovací hodina 9. a 10.) je nedostačující. Věnovala bych této části práce více času, pravděpodobně na úkor přípravy propagace zájezdu. To je má jediná připomínka k časovému plánu práce na projektu.

Z hlediska obsahu bych doplnila do kapitoly 7.4 Organizace práce odkaz na přílohu A a dále vhodný počet skupin v rámci třídy kvůli časové náročnosti při závěrečné prezentaci. V kapitole 7.8 Mezipředmětové vztahy bych vypustila předmět Výtvarná výchova, jelikož se na většině středních odborných škol nevyučuje. V kapitole 7.12 Metodická příručka ve vyučovací hodině 11. a 12. učitel předkládá žákům různé ukázky propagace zájezdu, totéž se opakuje následující vyučovací hodinu 13. a 14. bez vysvětlení.

Pokud jde formální stránku práce, upozorňuji na jiné značení příloh v textu (arabské číslice) a v seznamu příloh či samotných přílohách (velká písmena). Špatně je očíslována kapitola 7.7 (1.7).

Celkově hodnotím bakalářskou práci jako výborně sestavenou se všemi náležitostmi a v praxi použitelnou.

Praha 1. 6. 2017

Sepsala: Ing. Vladimíra Dubská

vedoucí sekce CR

OA Hovorčovická Praha 3